

16

16

24

KVADRAT:
KLONEN

Rapport om Sveriges minsta mobila
dansscen och dess resa genom
kulturlandskapet.

24kvadrat: Klonen

Rapport om Sveriges minsta mobila
dansscen och dess resa genom
kulturlandskapet.

Det här är berättelsen om ett konstexperiment i Västra Götaland under åren 2006 – 2011. Det är också en beskrivning av en process, en resa och en serie möten mellan människor som var och en på sitt sätt arbetar för att konsten ska få finnas – och finna sina vägar – på egna villkor, som ett grundläggande mänskligt behov.

24kvadrat Klonen handlar både om den nutida danskonstens villkor och möjligheter och vad som faktiskt kan hända, när pengar sätts in i ett konstnärligt äventyr utan krav på avkastning eller räntebärande resultat.

Vår berättelse är en sammanfattning och slutredovisning av det projekt som under tre års tid finansierades med medel från Stiftelsen Framtidens Kultur, Statens Kulturråd och Västra Götalandsregionen. Göteborgs Stad har också på olika sätt bidragit till att 24kvadrat Klonen kunde skapas och bedriva en konstnärlig verksamhet, som vi tror har bidragit till att flytta fram den nutida danskonstens positioner en liten bit.

Låt oss beskriva hur det gick till.

Gun Lund
Lars Persson
Peter Rundkvist

Innehåll

Bakgrund	8
Intim. Angelägen. Utmanande – ett radikalt nyttänkande inom scenkonsten	10
Brooklyn Bridge? Nej, världen finns på 24kvadrat.	11
Från idé till verklighet	14
De första stegen	22
Stockholm – Skeppsholmen	23
Under takåsarna i Malmö	25
Nya platser – samma rum	26
Till Västra Götaland	28
Till Düsseldorf	30
Framtidens kultur	34
Klonen i Västra Götaland	36
Bengtsfors / Dals Långed	38
Tibro	46
Strömstad	52
Ale	64
Kungälv	70
Tjörn	76
Borås	84
Diskussion	90
Klonen som projekt	95
Konstexperiment i små kommuner	96
Om marknadsföring och publikarbete	98
Framtiden	100

Klonen som konstverk och arkitektonisk skapelse – en positionsbestämning	103
Privat – offentligt	105
Platsbestämning för Klonen	107
Det klonade rummet – ett litet hus	108
Om skalan	110
Klon eller original	113
De medverkande	115
Några reflexioner kring publiken – intimiteten och tidsandan	116
Rummet i rummet – Klonen, dans- och konstlivet	118
Fakta om Klonen	120
Människorna bakom klonen	
Citat från pressen	125

BAK – GRUNDEN

Kan man återskapa ett helt scenrum, en hel teater med innehåll och allt, flytta det till en annan plats och ge besökare samma upplevelser som i originalet?

Blir man förflyttad i tid och rum eller finns man kvar på ursprungsplatsen? Skulle man rentav kunna upphäva rumtiden och skapa den krökning som Einstein talat om – ett scenrum som en virtuell företeelse, flytande omkring i folks medvetande, men samtidigt påtaglig och materiell. Är det fortfarande en dansscen eller ett rent av konceptuellt konstverk? Storslagna och vansinniga idéer är alltid ljuvliga – underbara också i den bemärkelsen att allt tycks möjligt. Inga praktiska eller vardagliga hinder existerar i tillblivelseögonblicket. Så var det också den dagen, när vi utsattes för frågan att presentera vår verksamhet på 24kvadrat på två andra platser i Sverige.

Drömmen om en egen liten dansscen med betoning på liten hade vi redan förverkligt några år tidigare, men nu ställdes plötsligt frågorna på nytt – krävde nya svar och såväl teoretiska som konstnärliga överväganden.

Föreställning i 24kvadrat - originalet.

24kvadrat – Sveriges minsta dansscen invigdes hösten 2002 av dåvarande Kulturkommunalrådet Vivi–Ann Nilsson och blev snart, trots eller kanske tack vare sin storlek, ett omtalat inslag i svenskt dansliv. En riktig professionellt utrustad scen med 24kvadratmeter scenyta och 15 platser i salongen! Ett format för unika och oförglömliga upplevelser.

Tanken var ju ganska enkel – att se möjligheterna i det man har – inte begränsningarna i det man inte har. Koreografen Gun Lund såg plötsligt en dag sin träningsstudio som platsen för unika konstupplevelser. Att det gick tvärs emot alla trender och förutfattade meningar om vad danskonst “kräver” – stor scen, stor salong, stora biljetintäkter och centralt belägen i gatuplan hindrade henne inte.

Intim, Angelägen. Utmanande – ett radikalt nytänkande inom scenkonsten

Den lokal vi funnit på 1990-talet ute i Carnegie gamla Sockerbruk under Älvsborgsbrons fäste och använde som repstudio, kontor och lager låg på 3:e våningen utan hiss, var sned och skev i formatet och hade dessutom en pelare som inte gick att växla av eller bortse från.

Vi har det vi har, inget hindrar oss från att försöka göra något nytt av det.

Vi hade väl inte större ambition än att det skulle bli ett försök, ett experiment,

att pröva åtminstone ett år. Samtidigt skulle vi, med det lilla bidrag vi redan tidigare hade från Göteborgs kommun för att upprätthålla internationella kontakter, kunna bjuda in koreografer att spela på en scen, som vi själva förfogade över och klarade ekonomiskt.

Vi skulle inte behöva betala tillbaka pengar till kommunen för att hyra den kommunala gästspelsscenen, vilket är en ganska absurd situation.

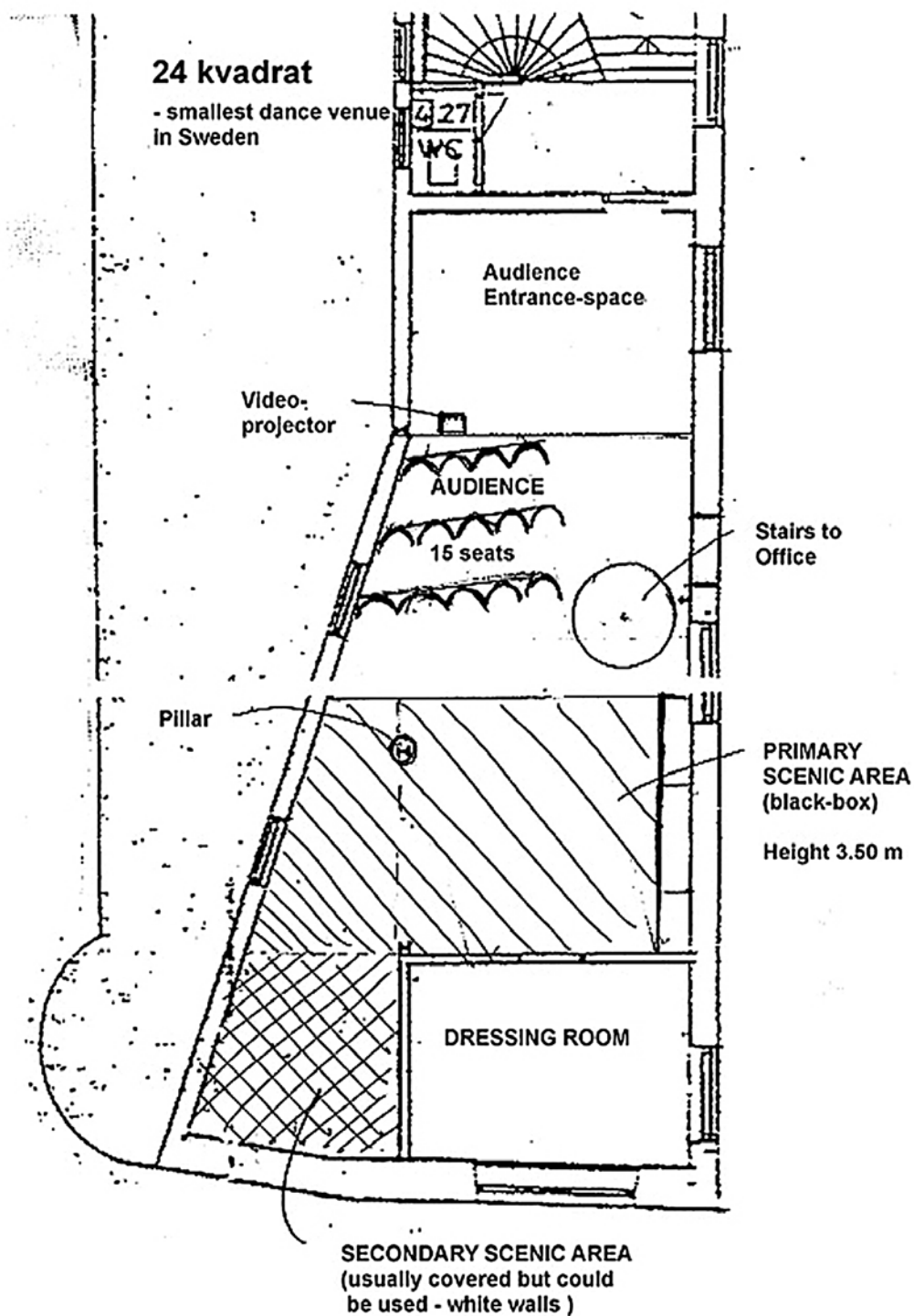
Vi inredde med den turnéutrustning vi hade för de egna produktionerna inom E=mc² Danskonst, svart molton till väggarna och råer i taket och köpte 15 stolar som placerades på en liten gradäng av lastpallar med dansmatta på. Vi erbjöd kolleger och dansvänner från Göteborg att delta i detta experiment för att se vad nytt det kunde bära med sig.

Att 24kvadrat faktiskt innebar ett så radikalt nytänkande inom scenkonsten och ett ifrågasättande av traditionella sätt att presentera dans hade vi nog inte förutsett. Här visades nu professionell dans, internationella gästspel och viktiga verk ur svensk nutida dansrepertoar för femton personer åt gången.

Det var intimt och nära och upplevelsen ofta överväldigande. Känslan av att få dela något unikt var mycket stark hos publiken. Vi presenterade programmen, berättade varför vi bjudit in just dessa koreografer och dansare, något om deras

24 kvadrat

- smallest dance venue
in Sweden

Stairs to
Office

PRIMARY
SCENIC AREA
(black-box)

Height 3.50 m

SECONDARY SCENIC AREA
(usually covered but could
be used - white walls)

SCALE = meters

sätt att skapa, ibland det som våra gäster ville att publiken skulle veta i förväg om verken. Efteråt inbjöd vi alla att stanna och träffa de medverkande och samtala över en bit korb eller ost och något att dricka.

För de gästade koreograferna var formatet och närheten till publiken en stor utmaning. Det var verkligen nära, det fanns inget att gömma sig bakom, varje skiftning betydelsefull.

Branschfolk och människor från stadsdelen samsades om de femton platserna. Ryktet började gå och vi sökte och fick stöd för att fortsätta experimentet.

Det kändes verkligen som om vi skapat en ny möjlighet för föreställningar som kräver intimitet och närhet, föreställningar i det lilla formatet. De delade kvällarna innebar att korta verk också kunde möta en publik och verka tillsammans med andra i en spännande mix. Det nya formatet skapade förutsättningar för dans, som annars aldrig skulle arbetats fram.

Brooklyn Bridge? Nej, världen finns på 24kvadrat.

“Sådant här kan man förväntas stöta på i New York eller Berlin!” sa förre chefen på Dansens Hus i Stockholm, Jan Zetterberg. Han gjorde den utredning, som skulle ligga till grund för Västra Götalandsregionens handlingsprogram för dans och uttryckte vad många kände när de besökt

scenen. Han var också full av beundran inför initiativet. *“Varför har ingen gjort detta tidigare! Genialt!”*

Från starten 2002 gästades scenen av koreografer från Frankrike, Slovenien, Polen, Kanada, Litauen och Finland för att bara nämna några. De flesta tillhörde det koreografnätverk, Dance Across Borders, som vi var med och startade i New York 1995. I maj 2005 besöktes scenen av den tyska koreografen Henrietta Horn, som tillsammans med Pina Bausch då var konstnärlig ledare för legendariska Folkwang Tanz Studio i Essen. I december gästades scenen av Efva Lilja, professor i koreografi och ny rektor för Danshögskolan. Programmen innehöll dessutom andra, mindre namnkunniga, men väl så spännande gäster. Nya förmågor gavs också chansen eftersom en väsentlig del av idén byggde på mötet mellan det etablerade och det oetablerade. Var placerar man ett solo på 5 minuter?

Men den dagen ryktet hade spridits sig om det häftiga som hände på en liten scen i Göteborg och vi fick frågan att presentera vår verksamhet inom ramen för den sk Turnéslingan mellan Atalante i Göteborg, Dansstationen i Malmö och Moderna Dansteatern i Stockholm, ställdes allt på huvudet igen. I efterhand är vi glada över impulsen som vi fick.

Men hade vi varit mer sansade och för-

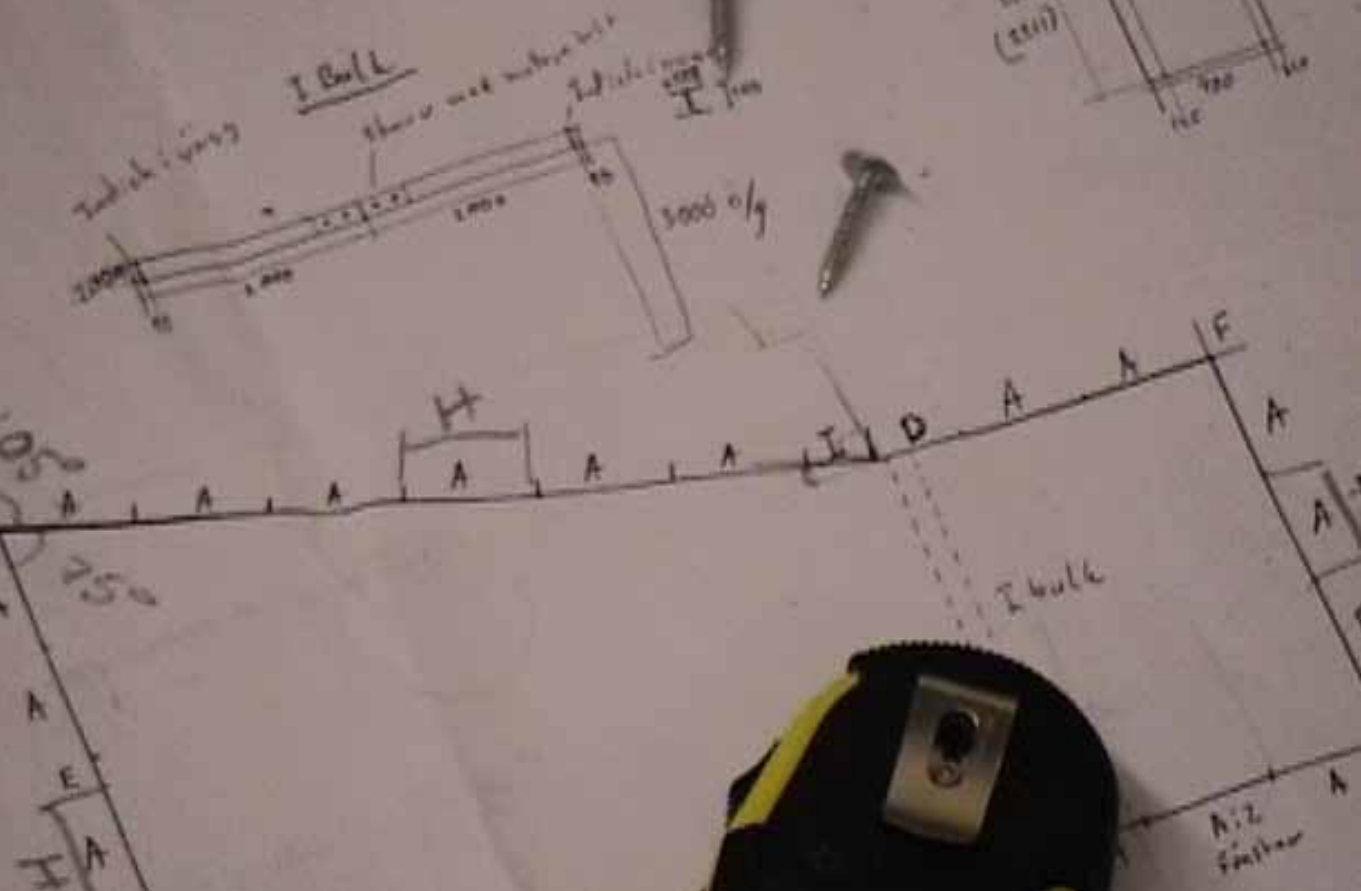

nuftiga människor skulle vi kanske nöjt oss med att presentera ett blandat dansprogram i Stockholm och Malmö. Men var det verkligen essensen av 24kvadrat rent idémässigt och konstnärligt? Vad var det för mening med att byta rum? Det handlade om ett definierat rum med unika förutsättningar för intima konstnärliga möten mellan en liten publik i nära kontakt med danskonstnärer. Intimt, men inte privat. En offentlighet i det fördolda – det är inte vad man väntar sig finna tre trappor upp i ett industriområde. Allt – rummet, ja t o m pelaren ... intimiteten, den lilla publiken, våra personliga, estetiska och kvalitativa val av medverkande, som låg som grund för

varje program, den avspända presentationsformen följt av samvaron efteråt över lite mat och dryck, allt skapade en helhet av konstupplevelsen.

Hur skulle detta kunna överföras till andra scener och lokaler? Det skulle naturligtvis inte vara möjligt utan att något viktigt gick förlorat. Vi vände och vred på argumenten och insåg till slut att konceptet inte gick att ta i delar. Allt hängde samman. Så om konceptet inte kunde flyttas ur rummet, så fick väl rummet flytta med!

Vi måste skapa en exakt kopia av lokalen i Carnegies stolta sockerbruk, i skala 1:1, med scen, salong, den minimala foajén och alla inredningsdetaljer

på plats. Och alltihop skulle vara flyttbart. Vi skulle flytta hela teatern med sitt innehåll till Stockholm och Malmö. Idén om 24kvadrat Klonen hade fötts.

Samtidigt vidgades perspektiven. En flyttbar dansteater blir ett helt konceptuellt konstverk, en totalupplevelse, en händelse, ett minne och ett avtryck. Att vi gjorde det i den form vi kan bäst, nämligen i form av danskonst, skulle på sätt och vis bli av underordnad betydelse. Nu skapade vi en konkret möjlighet att låta oss föras in i en annan värld. För frågan blir: Vart kommer du när du kliver in i Klonen? – Jo, in i ett förtrollat rum. När du kliver in där blir även du en annan...

Den omställningen kräver en transportsträcka. I alla Gun Lunds dansverk är vägen, vandringen ett viktigt inslag. Publikerna måste bokstavligen skrida in i en annan värld, gå uppför trånga trappor,

vandra genom korridorer, hoppa över stegar. Det skapar en omställningsmöjlighet, en transportsträcka som är nödvändig för att man med alla sinnen ska komma in till denna andra värld.

Så utmanar 24kvadrat Klonen alla konventioner om den fysiska platsens betydelse. Det blir också ett ifrågasättande av vad en institution är. Man skulle ju kunna hävda att Gun Lund själv nu efter mer än 30 års framgångsrik verksamhet är en institution. Men det finns inga monument byggda i sten och betong. Bara en lätt rörelse i en annan dimension...

Från idé till verklighet

Hur bygger man då en mobil kopia – en klon? Hur mycket måste vara exakt för att skapa illusionen av total likhet, för att man skall uppleva sig vara på samma plats trots 50 miles avstånd från ursprunget.

Vi var scenen alla pratade om, men som nästan ingen hade kunnat besöka. Alla hade sina föreställningar om vad det var, hur det nog såg ut. Hur lite man visste om det omtalade projektet fick vi klart för oss under resans gång. I Malmö frågade man om vi inte kunde tänka oss åtminstone 40 personer i publiken – deras rum hade ju mer plats.

15 platser – hur går det ihop, frågade alla? Det gör det inte, var det enkla svaret, men vi hade inte högre subventioner per plats än Operan, vilket vi tycker är en rimlig måttstock. Vi fick ju till och med sponsoring från Volvo ett år utifrån just detta perspektiv.

– *Göteborgs Operan har ungefär 1500 platser, vi har bara 15, kan inte vi få 1 procent av vad ni ger till Operans balett?* Vi fick ett sponsorsbidrag på 7 000 kronor.

Vi hittade Magnus Ekström på Fair Mates och presenterade idén, Fair Mates bygger mässmontrar, och han kom och mätte. Det fanns för en gångs skull gott om tid och man kunde låta hantverkarna bygga sektionerna när det inte var mässor och deadlines.

Magnus konstruerade ett väggsystem åt oss i form av monteringsbara moduler, som skruvades ihop med vagnsbult och vingmuttrar, som kunde dras ihop för hand. Minst sagt en genial konstruktion. Begränsningarna var givna. Storleken fick bestämmas av måtten på den hiss som var

enda möjliga vägen in till Dansstationens repstudio 4 trappor upp, men det måste ju vara tillräckligt lätt för att kunna bäras och lyftas också.

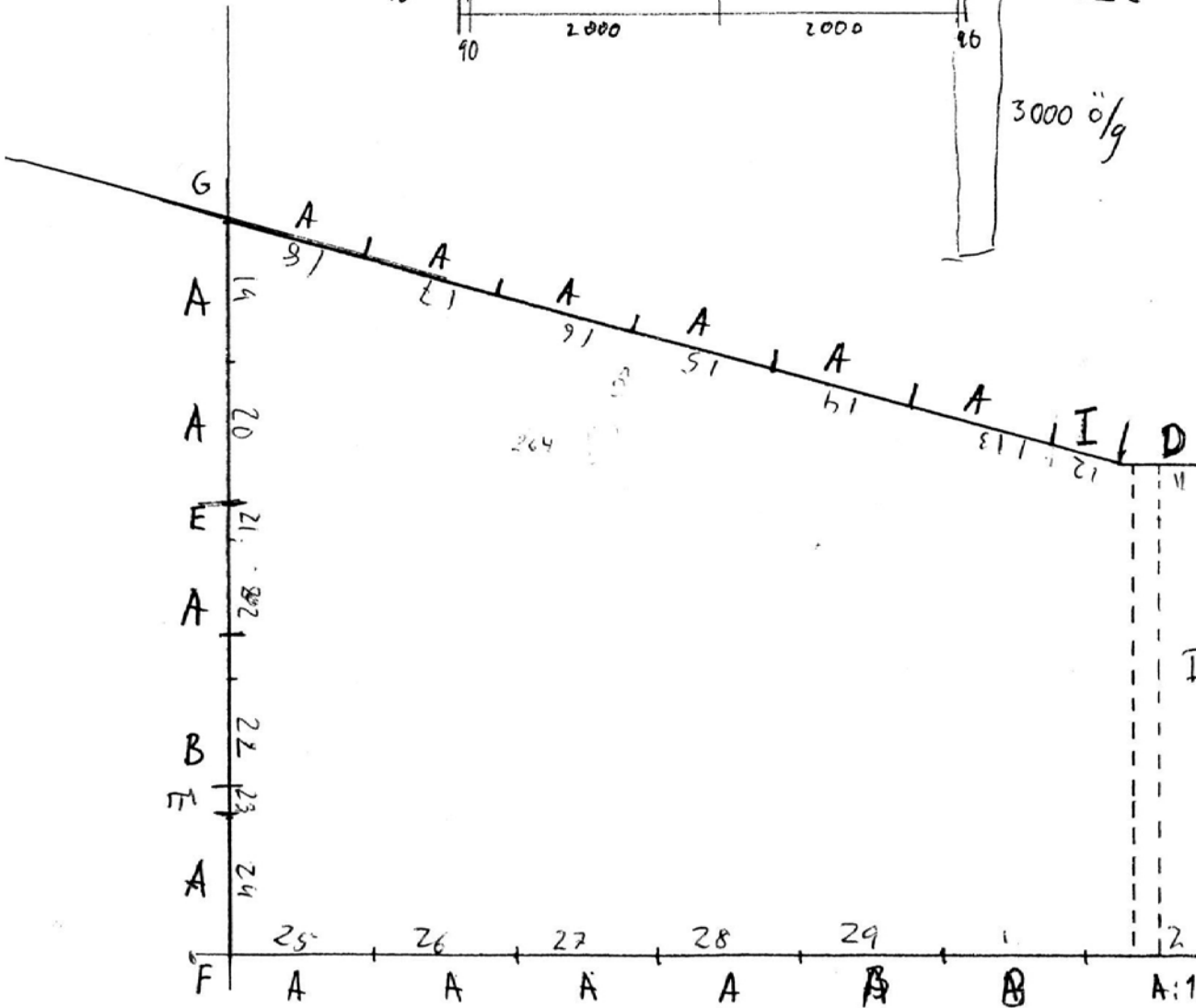
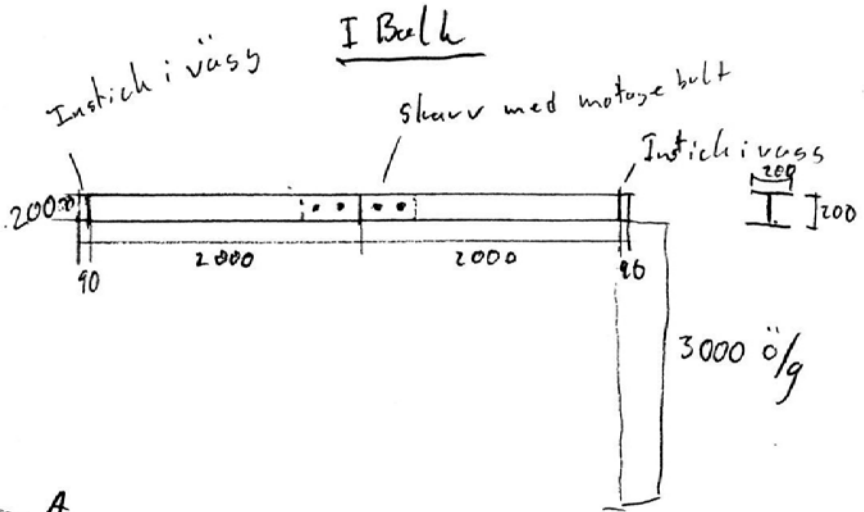
– *Det är omöjligt att skapa en sådan konstruktion*, sa snickarna på Fair Mates. För säkerhets skulle ville konstruktören därför vara med och provmontera det hela innan vi åkte iväg på turné.

– *Vilken känsla när vi kom med lastbilen den där dagen*, minns Lars. *Där stod allt snyggt lastat på pallar som gick att köra med pallyftare ... rätt in i bilen.*

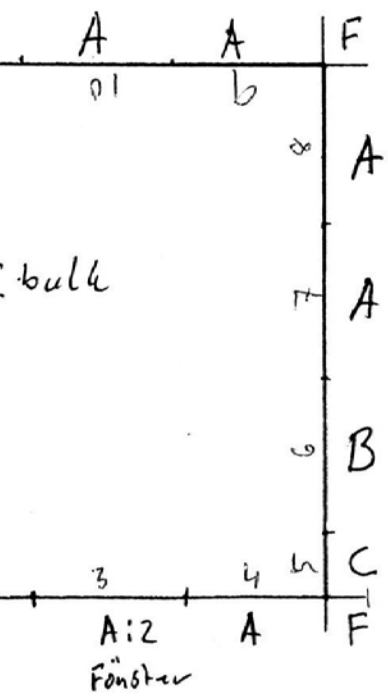
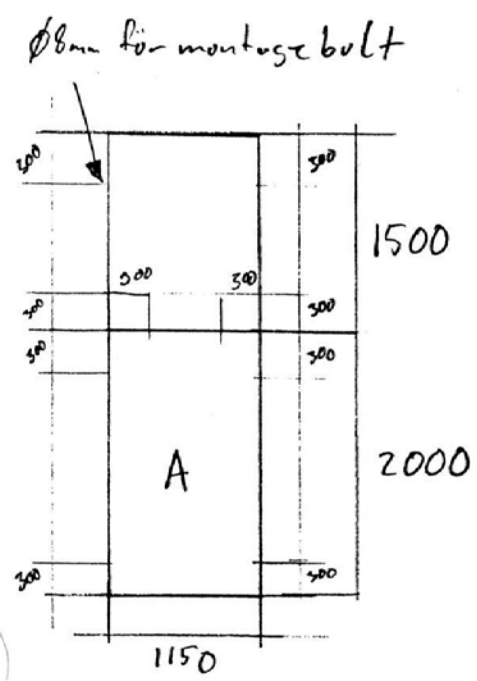
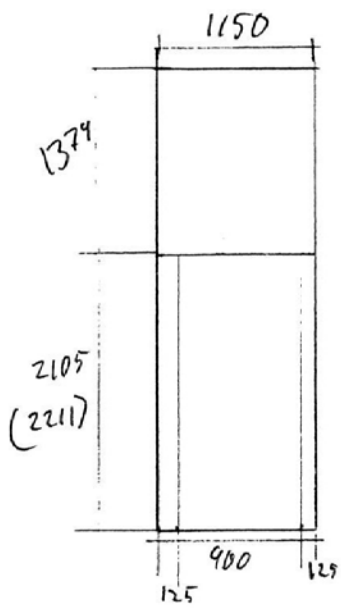
Nu skulle den bara sättas ihop, målas, eller snaras patineras – originalet var ju lite slitet – och utrustas. Detaljer som skåpsdörrar, handtag, nödutgångsskyltar, rester efter bortsvetsade balkar, diskbank, pelaren och den plastinklädda trappan till kontoret skulle på plats liksom ljusriggen. Sektio-nerna nummerades för säkerhets skull så att allt skulle hamna rätt också nästa gång.

Chalmers lånade oss Kopparbunkern, Institutionen för högspänningsteknologi, där vi kunde bygga upp Klonen, pröva den och visa upp den för pressen före avfärden till Stockholm och Moderna Dansteatern. På 12 välpackade lastpallar fick hela 24kvadrat Klonen plats, och så en novemberdag 2005 bar det iväg.

24 m²

- 22st A = 1150
- 3st B = 1150 med dörr
- 1st C = 550
- 1st D = 700
- 1st E = 250
- 1st I = 600 Ny
- F = 90° stolpe
- G = 75° stolpe

DE

FÖRSTA

STEGEN

Stockholm – Skeppsholmen

I den nyinredda Torpedverkstaden, som vetter mot vattnet, lyfte, skruvade och monterades Klonen upp på två dagar. Det var inte helt lätt, mycket tänkande krävdes. Dessutom var det trappor och vi fick bära varje sektion istället för att köra allt rakt in på plats. Dansarna anlände, Amy Swanson och Fabrice Dugied från Parisscenen Le Regard du Cygne samt Lee Kum-ah Nathansen, en särpräglad koreograf verksam i Göteborg. Igenkännandets glädje var stor när man steg in i Klonen. Vi skrattade gott varje gång vi letade efter kontakterna där de borde finnas...

Invigningstal, tack till Magnus på Fair Mates och svärsonen Janne som kört långtradaren. Programmet denna första kväll i Klonen anknöt till den nutida dansens rötter. Amy Swanson, Duncan-dansare i tradition, tog oss nästan hundra år tillbaka i tiden i "La robe". Hennes stora klänning täckte hela scenen och salongen. Under dansen avtäckte hon så i denna minnesföreställning bit efter bit av rummet tills klänningen skulpterades runt henne i täta veck. Publiken kunde successivt inta sina platser och betrakta de efterföljande delarna av kvällen på de 24kvadratmetrarna scenyta.

Vi invigde Klonen i Stockholm med samma verk som vi haft i Göteborg den där oktoberdagen 2002.

En av Kulturrådets chefer som besökt 24kvadrat i Göteborg blev närmast

förstummad, när han trädde in i Klonen. Allt var ju likadant. Fönstren satt på samma ställe och dörrarna, elementet likaså och diskbänken. Var befann han sig egentligen, i Göteborg eller i Stockholm? En berättigad fråga.

Love Westman vår unge producent fick åka till Radio P3 och Pontus Enhörning – idén hade uppenbarligen en attraktiv charm. Love parerade väl frågor om nyttan att släpa en teater landet runt och risken för att dansarna skulle skvätta svett på åskådarna ... vi fick åter bekräftat att bilden av det osedda växer sig stark.

Upplevelsen på plats är dock överväldigande och i Svenska Dagbladet skriver Anna Ångström om 24kvadrats gästspel på Moderna Dansteatern i Stockholm:

"24kvadrat är en underbar ide som väcker hopp om att allt faktiskt är möjligt. Inte bara i Göteborg. Det är intimt och varmt, dansarna är nära inpå men känslan är inte obekvämt utan intensivt närvarande. Man är utvald till ett hemma-bos i internationell atmosfär, här även genomsyrad av danshistoria ... Scenen må vara liten, ambitionerna är desto större. Det avspända värdparet Persson & Lund, som agerar tekniker när så behövs, ser sig som dans-samlare. I kollektionen ingår såväl inhemska som internationella gästspel ...

En sak är säker: 24kvadrat måste upplevas. För övrigt erbjuds svenska kommuner att hyra, leasa eller rent av köpa en klon av

Göteborgsoriginalet. Blir Stockholm först?, skrev Örjan Abrahamsson, danskritiker i Dagens Nyheter.

Det var smickrande och vi hade redan börjat spåna om vad som skulle ske med 24kvadrat Klonen efter sejouren inom Turnéslingan. Skulle inte den här typen av gästspel lika gärna kunna ske i Hjo, Skara eller Mellerud om vi placerade Klonen där?

Tanken infinner sig att publiken egentligen inte är annorlunda. Hur många gånger har vi inte varit på en avantgarde-scen i New York eller Paris tillsammans med femton åskådare?

Under takåsarna i Malmö

Till Dansstationen i Palladiumhuset på Södergatan mitt i Malmö kom 24kvadrat Klonen en eftermiddag i december 2005. Janne som kört lastbilen från Göteborg manövrerade pallyftaren med säker hand för att med millimeterprecision få in de tolv lastpallarna i hissen och upp till studion. Allt fungerade och efter ett par dagars bygge var allt klart för att bjuda in malmöpubliken till 24kvadrats magiska dansvärld. För känslans skull var bygget placerat så att man liksom i Göteborg fick gå trappan upp. En vandring – att träda in i en annan värld, har sett så här i perspektiv, varit ett återkommande tema i våra konstnärliga verk. Vägen till upplevelsen är viktig, ibland måste man anstränga sig för att hitta det viktiga. Många nämner

just trappan, väntan på att bli insläppt på 24kvadrat som en del av den speciella känslan. I Stockholm löstes det med en vandring – en förflyttning runt huset innan man nådde fram – och på alla platser har vi i allafall reflekterat över vägen in till Klonen.

I Malmö fortsatte vi på temat Isadora Duncan och bjöd in Kathleen Quinlan–Zetterberg, verksam i Stockholm att framföra egna och ett antal av Isadoras danser, följt av en under lång tid försvunnen film av och med tyske Harald Kreuzberg interfolierad med tre sekvenser av göteborgskoreografen Olof Persson. Kvällen täckte på så sätt hela den nutida dansens utveckling från början av 1900-talet till våra dagar.

Gensvaret blev överväldigande och det som nog ingen kunnat föreställa sig i förväg blev uppenbart. 24kvadrat är ett eget sätt att visa nutida dans, som kan komplettera alla andra existerande vägar

---

NYA
PLATS—
ER —
SAMMA
RUM

Vi visste nu att idén hade bevisat sin bärkraft och borde gå att föra vidare. Vi kunde ställa ut 24kvadrat på nya platser och undersöka om lokalbefolkningen skulle ta till sig danskonst utförd på hemmaplan, och om vi skulle kunna förändra attityden till konstformen och skapa ett nytt intresse för "kroppskultur".

Vi ville låta denna publik ta del av vårt spännande utbud av inhemska och internationella dansartister. Biograf Röda Kvarn fanns ju i alla städer förr, stora som små, så varför inte en dansscen i format 24kvadrat! Vi såg de omgivande länen kring Göteborg som naturlig. Det vore i

högsta grad ett passande projekt för Västra Götalands städer och mötesplatser.

Tänk när "24kvadrat Sveriges minsta dansscen" landar på torget i Alingsås, i en gammal fabriksbyggnad i Åmål eller på Campus i Trollhättan! visionerade vi i årsredovisningen till Kulturrådet år 2005.

Men våra pengar var nu definitivt slut – gagera för Malmö och Stockholm täckte bygget, men inte mycket mer. De tolv lastpallarna stod lagrade i vår projektlokal i Sockerbruket ett hundratal meter från originallokalen, där programverksamheten fortsatte månad efter månad.

Till Västra Götaland

Det mest naturliga för oss i detta läge var att vända oss till den region, där vi verkar, och där vi redan turnerat och framfört egna föreställningar inom E=mc² Danskonst i mer än tjugio år. Vi utökade tjänsten för vår producent Love Westman med uppgift att rikta sig till alla ansvariga och drivande för kulturverksamheter i de olika kommunerna i Västra Götalandsregionen, 49 stycken. Vi fick ett mindre bidrag från Regionens kulturnämnd för att marknadsföra idén och ta fram ett presentationsmaterial.

Vi förde sedan diskussioner med Uddevalla, Mölndal, Trollhättan och besökte även Bengtsfors kommun. Där ligger den gamla bruksorten Dals Långed, en gång världens största tillverkare av hästkosöm. Idag är det Stenebyskolan, som är filial till Högskolan för Design och Konst (HDK) vid Göteborgs Universitet, som utgör navet kring vilket allt kretsar.

Vårt förslag gick ut på att under tre år flytta runt Klonen och testa konceptet i full skala under några månader. Efter de tre åren skulle ett antal kommuner i Västra Götaland förhoppningsvis finna det intressant att låta bygga upp permanenta kopior och bli del av ett fast turnésamarbete, där varje produktion från 24kvadrat i Göteborg skulle fortsätta vidare ut till klonerna.

Varför inte i Trollhättan som blivit universitetsstad, kanske i Steneby där olika kulturformer redan frodades eller var som

helst i Västra Götaland där intresse kunde finnas hos kommuner för att satsa på dans.

Det kändes viktigt att ta tillvara de många utländska gäster, som vi tar till 24kvadrat och som stannar en vecka eller två i Göteborg. De skulle enkelt kunna ge föreställningar även i Klonen. Scenen är ju densamma och allt är redan inrepeterat och klart! Med en sådan modell skulle deras vistelse behöva förlängas marginellt. Vi skulle bara behöva lägga till de extra resorna till Klonen. Detsamma gällde förstås också de artister vi bjuder in från övriga Sverige. Gager för de extra föreställningarna måste de ju förstås ha.

Konceptet med den lilla scenen med sina femton platser ger perfekta möjligheter att föra ut dans till vilken liten ort som helst – danskonst på högsta konstnärliga nivå, där internationella, nationella och lokalt baserade koreografer och dansare samsas i samma program och bottnar för spännande möten konstnärligt och publikmässigt. Den skulle därmed kunna inspirera till att öppna nya dansscener i Väst-sverige. Vem som helst skulle egentligen kunna skaffa sig en Klon! 24kvadrat skulle erövra världen med sitt unika koncept och samtidigt utgöra ett spännande koncept för konsteoretiska studier.

I prospektet skrev vi bland annat:

Vi är övertygade om att en kopia av 24kvadrat skulle utgöra en reell möjlighet att presentera danskonst för såväl en van

som en ovan publik. Våra program består alltid av delade kvällar, alltså flera olika dansstycken av olika koreografer. Då får publiken också se att danskonst kan se ut på många olika sätt och det finns möjlighet för var och en att hitta ett uttryck som passar. Vi berättar dessutom alltid varför vi valt de deltagande dansarna och vilken relation vi har till dem osv. Detta har hittills varit oerhört uppskattat.

Vi erbjuder:

- En turnéversion av scen och salong – 24kvadrat-kopian – packad på lastpallar. Kopian kan byggas upp och plockas ner på kort tid.
- En mer permanent version av 24kvadrat, där vi bygger en mer beständig kopia, som kan användas för återkommande nedslag med de program och internationella gästspel, som kommer till 24kvadrat i Göteborg.

Programmässigt kan vi skapa något särskilt eller haka på det löpande programmet på 24kvadrat i Göteborg. I båda fallen garanterar vi något professionellt och spännande, inklusive presentation och omhändertagande av publiken.

Medan vi försökte intressera västsvenska kommuner för att ta till sig idén om Klonen fick vi själva nästa ljusa. Varför inte ta med Klonen till Internationales Tanz-messe i Düsseldorf. Det vore något att visa upp på denna mässa, som sker vartannat år i

Tyskland, samlar utövare och arrangörer från hela världen och där vi deltagit sedan starten år 2000.

Det är alltid svårt att få möjlighet att visa upp sig på dessa mässor. Alla trängs om plats på scen. Men om vi kom med vår egen teater?!

Det krävdes många kontakter med mässledningen för att klara arrangemanget, men man var samtidigt om möjligt lika entusiastisk som vi över tilltaget.

När Sverige skickar ut grupper att representera nationen är det undantagslöst någon från huvudstaden som kommer ifråga. Det är bara så att man aldrig upptäcker att det finns något ute i övriga landet.

Men på Tanzmesse har vi i alla år varit det enda svenska danskompaniet och knutit kontakter med både arrangörer och kolleger vilket resulterat i inbjudningar och utbyten.

Med en egen scen i bagaget skulle vi kunna utöka den västsvenska närvaron och även presentera några västsvenska grupper utöver E=mc2 Danskonst. Vi valde dem vi själva tycker håller hög kvalitet och är intressanta.

Med ett bidrag från Regionen som hjälp till själva monterhyran, som ju var rejält stor trots rabatt från mässledningen, gick det hela vägen.

Till Düsseldorf

På morgonen den 13 augusti 2006 rullade två absolut fullpackade hyrda lastbilar av Stena Lines färja i Kiel med destination Düsseldorf.

Nu var det sant. 24kvadrat Klonen skulle ut på sitt första internationella uppdrag. Siktet var inställt på Landesmuseum für Volk und Wirtschaft, uppfört 1929 under Weimarrepubliken, numera adekvat moderniserat till NRW Forum Kultur und Wirtschaft.

Där har mässan sitt pulserande centrum under fyra intensiva dagar. Efter en dags hård körning på Autotobahn kunde vi backa upp bilarna mot materialingången på det myndiga marmorpalatset vid Rehms strand i centrala Düsseldorf och börja bära och kånka. Som väl var stämde ritningarna, utrymmet mellan pelarna fungerade även om vi fick flytta nödutgången en sektion. "Montern" utkonkurrerade det mesta och blev snabbt en mötesplats.

Art of Spectra, Gungfly, Äckligt Kulturella Personers Sällskap och E=mc² Danskonst visade gång på gång delar ur sin repertoar i Klonen och ett stort antal spontana kontakter togs i direkt anslutning. Men mässbesökare och mässdeltagare bjöds också in till speciella visningar.

Neuer Tanz / lett av W A Wölfl – koreograf och bildkonstnär – var vår närmaste granne också konstnärligt sett. De hade också gjort ett bygge i plywood – en lig-gande kopia i skala 1:1 av trappan i deras teater i Schloss Benrath! Den konceptuella dimensionen av vårt bygge bekräftades här på ett påtagligt sätt.

En av våra producenter befann sig ständigt vid vår egen monter och tog aktiv kontakt med alla besökare samtidigt som vi andra gick runt och besökte andra utställare. Vi samtalade med chefen för Tanzhaus i Düsseldorf, ledarna för Folkwang Tanzstudio och Neuer Tanz, vars föreställningar vi också såg. En delegation för tyska kulturministeriet besökte oss och den avslutande presskonferensen för Tanzmesse förlades till 24kvadrat Klonen.

För många besökande koreografer blev Klonen en verklig rumslig aha-upplevelse. *"Min studio är faktisk större än er scen – varför har jag inte tänkt på detta tidigare?!"*
"Kvalitet har verkligen inget med scenens storlek att göra".

Gun och Lars blev intervjuade i tysk TV och Europas största danstidskrift Balett-Tanz hade ett uppslag i sin årsbok om 24kvadrat. Gun engagerades som före-

---

dragshållare vid ett stort seminarium om centrum och periferi inom den moderna danskonsten, som leddes av ordföranden för amerikanska kulturrådet.

Projektet blev en stor framgång och kommer förhoppningsvis att leda till ökade utbyten mellan västsvenska och utländska grupper. "*The highlight of Tanzmesse*", som mässgeneralen Kajo Nelles uttryckte sig. Innan vi packade ihop och for hem var vi mycket nära att få Klonen såld direkt för 15 000 euro, när ett par seriösa intressenter från München dök upp. Fyra dagar var dock lite för snabbt för att få affären i hamn.

Mässan tog samtidigt fram en fantastisk fotobok med bilder av de deltagande koreograferna i olika miljöer. Den stod färdig 2009 och har blivit en vacker skrift att ha med i de egna gruppernas informationsmaterial.

Väl hemma i Sockerbruket kunde vi konstatera att grannen, frilansande bildesigner, satt upp en ny brevlåda, som hindrade oss från att vinkla in de långa sektionerna genom dörren. De fick stå i trapphuset några dagar.

Klonen hade nu testats i tre olika miljöer och visat att den fungerade

tekniskt, konceptmässigt och konstnärligt. Nu var det dags att ta språnget ut i en ny verklighet – Västra Götalandsregionen.

Vi hade redan prövat program som spände från västerländsk nutida teknik till klassisk balett, kinesisk och japansk dito, från anarkobutoh till modern dans av professionellt verksamma förståndshandikappade dansare över till improvisation. Varje kväll följt av samtal i den lilla köksavdelningen där allt kunde dryftas, som man ofta inte vågar ta fram i större sammanhang. Stämde det att en möjlig publik fanns i varje liten kommun? Är Fengersfors och Tranemo lika viktiga och konstnärligt giltiga som Düsseldorf eller New York, något vi förutskickat i prospektet till kommunerna i Västra Götaland.

Framtidens kultur

Det kom att bli Stiftelsen framtidens kultur som gjorde den fortsatta resan ut i regionen möjlig. I början av 2006 lämnade vi in en ansökan om bidrag för ett treårigt projekt med idén att placera den mobila kopian på minst sex ställen i Västra Götaland och två i Halland med syfte att under denna period skapa intresse för permanenta kopior. Det var så vi såg på idén. Kommunerna skulle pröva Klonen, förälska sig i idén och bygga mer permanenta kopior, som i sin tur skulle utgöra grund för turnéer.

I ansökan pekade vi bland annat på att en mobil dansscen i form av en hel teater är en ny och oprövad form. Den ger möjlighet att nå till vilken plats som helst i landet, där det finns en lokal att montera upp den i. Vi kan nå helt nya publikgrupper. Människor, som aldrig mött dans live, kan få göra det i sin egen hemkommun.

Bidraget från framtidens kultur ville vi använda för utveckling och expansion av den befintliga verksamheten under en treårig försöks- och uppbyggnadsfas, en möjlighet att intressera ett antal kommuner för att fortsätta med permanenta kopior av 24kvadrat. Vi ville bredda intresset för nutida dans och avdramatisera mötet med nyskapad danskonst och skapa

ett informellt turné-samarbete i regionen.. Dessutom skulle det innebära en avsevärd ökning av antalet arbetstillfällen i regionen och bidra till dansarnas möjlighet att försörja sig.

Vi såg det också som en möjlighet att starta kulturverksamhet i glesbygd och höja livskvaliteten för människor som bor långt från det stora utbudet i de större städerna.

Vi pekade också på nödvändigheten av en projektorganisation – tillskapandet måste bli ekonomiskt och praktiskt möjligt för de kommuner som blir intresserade. Idéutveckling, handledning, marknadsföring måste till för att ge projektet och kopiorna en sammanhållen konceptuell form – en kulturell franchising i förlängningen.

Det var intressant för oss att se om vi kunde förändra något i de kommuner vi besökte.

Det gällde acceptans av nya händelser, öppenhet gentemot det oprövade, konstens roll för livet och krav på professionell attityd och kvalitet hos konsthändelser.

Under några veckors turné i Frankrike hösten 2006 fick vi så beskedet att vi fått den sökta summan på 600 000 kronor från

framtidens kultur. Eftersom hela budgeten för projektet var på dubbla summan förutsatte det bidrag också från Västra Götalandsregionen och Statens Kulturråd.

Efter kontakt ställde sig båda mycket positiva och lovade stödja projektet framöver när treårsperioden gick mot sitt slut.

Med detta i ryggen blev det i ett slag möjligt att erbjuda kommunerna Klonen på mycket förmånligare villkor. Man skulle inte behöva lägga några pengar på

varken frakter, resor, gager eller traktementen utan bara stå för hyra av lokal för Klonen, inkvartering av de medverkande samt lokal marknadsföring.

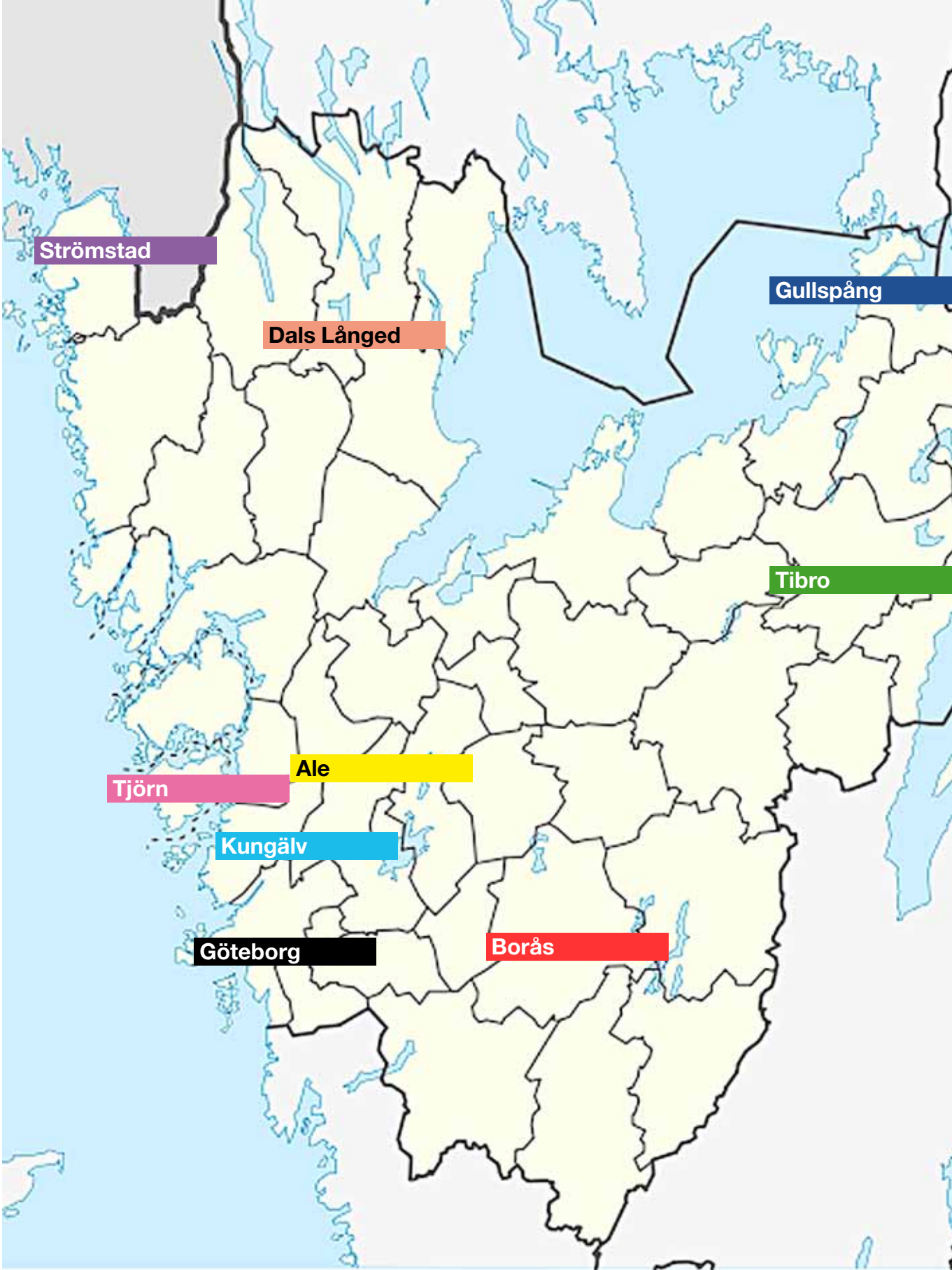
KLONEN

I

VÄSTRA

GÖTA-

LAND

Strömstad

Dals Långed

Gullspång

Tibro

Ale

Tjörn

Kungälv

Göteborg

Borås

Bengtsfors /
Dals Långed

KLONEN I ETT
LEVANDE KULTUR-
CENTRUM

Vi tog ny kontakt med de kommuner som varit mest intresserade i första läget. Stenebyskolan och DalsLånged var en av dem. Barbro Erlandsson Bratt som då var studierektor vid skolan var fortsatt entusiastisk men krävde dock att kommunen också skulle engagera sig.

Vi mindes vårt förra möte med kulturchefen, som lyssnade artigt men inte ansåg att kommunen hade några pengar att lägga på någon kultur alls egentligen. Det är märkligt att möta övervintrade gamla hippies, som verkar som bromsklossar på fordon långt borta från allfarvägen.

Den här gången gick Barbro direkt på kommunledningen i stället och utverkade hjälp med annonser i den lokala tidningen.

“*New York, Berlin, Göteborg ... nu landar Klonen i Dals-Långed*” löd rubriken på första pressmeddelandet och satte därmed tonen – ett UFO eller ett spännande och fruktbart möte med den internationella danskonsten?

Det uttryckte nog ganska väl både den förtjusning och den skepsis vi kunde möta. Det gällde ju att förankra och “smitta” alla vi kom i kontakt med – kommunpolitiker, chefer, vaktmästare, som skall öppna tillbommade rum, tveksamma medhjälpare som “bara fått order att hjälpa till”, kaffekokare, städerskor ... för det mesta en rad förtjusande människor, som naturligtvis inte omfattade konceptet eller hade ett hum om de konsteoretiska idéerna, utan som bara lite förundrat frågade sig vad som var meningen med allt detta, som hände på deras arbetsplats. Vår långa erfarenhet av dansföreställningar i stadsmiljö kom väl till pass – konst handlar om att ändra människors perspektiv, öppna för andra sätt att tänka. Det kunde vara en konstruktionsdetalj, en enkel fråga om städmaterial, ett barn som gick på danskurs eller en nyfiken blick i dörröppningen, som öppnade för ett konstnärligt samtal.

Det blev Stenebyskolan, som till slut blev första anhalten för Klonen och kom att ta det praktiska ansvaret lokalt. Barbro Erlandsson Bratt var den lokala eldsjäl som behövdes för få saker gjorda och se till att kommunen tog sitt ansvar.

BE: Jag har en känsla av att jag sa Jaaa! Va kul! Det här passar bra för skolan. Då tänkte jag särskilt på detta att uppleva dans och få samtala om dans. Det passade väldigt väl in, särskilt i de textila verksamheterna, men också att det är en konstart.

Barbro Erlandsson
Bratt

Men så var det ju lokalfrågan. Vi tittade på flera lokaler i Dals Långed och vi började med Stenebyskolans fina konsthall. Där kunde vi bara konstatera att takbalkarna satt för lågt i ett rum som annars skulle ha passat utmärkt för att härbärgera Klonen.

Då gick vi till Folkets Hus en bit bort. Där presenterade vi oss lite diskret, utan att berätta alltför mycket om varför vi var där – vi ville ju inte i onödan oroa föreståndaren som hade både biokvällar och första majfirande att tänka på. Det visade sig också att det skulle bli svårt att ha Klonen stående där under så lång tid som vi ville.

Samtidigt kom Barbro att tänka på kommunens Arbetsmarknadscentrum i industriområdet Karlsgärde i den västra utkanten av Dals Långed.

BE: Styrelseordföranden i vår stiftelse, Sven Åke Gustavsson hade varit kommunalråd i Bengtsfors under många år, men slutade som kommunpolitiker efter valet 2006 och återgick till sitt gamla jobb som chef för Arbetsmarknadsenheten. Så han kände ju väl till lokalerna där och visste att det fanns utrymmen som skulle kunna användas. Vi tyckte att det passade bra med en lokal i närheten av skolan, eftersom en stor del av den potentiella publiken förmodligen fanns här.

Vi åkte till Karlsgärde för att titta och såg genast att detta var en tänkbar lokal. Den hade tillgång till el, den var inte utkyld, den hade rätt mått och den var tom. Det var en kul lokal att börja i. Den var verkligen en motsats till var dans brukar visas. Det var den första industrilokalen, som vi tittade på, och här fick vi verkligen testa idén med en helt annorlunda lokal i förhållande till Konsthallen. Senare under projektets gång har vi ju också hamnat i konsthallar.

Vi var nu ett litet team som monterat Klonen några gånger – Anders Svensson tillkom – han var stark, utbildad industrielektriker, politisk bråkstake och mycket positiv. Det krävs folk med egen drivkraft, som kan jobba under eget ansvar och lösa problem. Det dök plötsligt upp gamla fästpunkter efter maskiner på golvet som måste tas bort med vinkelslipen, kablarna var alltid för korta, avstånden tycktes oändliga ... eller så var städskrubbens dörrar låsta och behövde dyrkas. Klonen blev med tiden alltmer självförsörjande, man måste vara förberedd på allt. Men Anders var ju dessutom

---

van att prata med folk på golvet, en viktig egenskap på främmande kulturmark.

Men vad tänkte de som arbetade på Karlsgärde? Vi märkte både nyfikenhet och en lite avmätt avvaktande attityd av – Å ja, ja, vad är nu det här? Vi kommer ju från en värld där alla medarbetare är självgående, där alla tar ansvar och gör sin del och rycker in där det behövs. Nu skulle vi få praktisk hjälp med att bygga Klonen av människor, som av olika anledningar under lång tid hade varit längst bort från arbetsmarknaden. Det blev utan tvekan lite av en kulturkrock. Här fick vi agera arbetsledare för människor som försvann så fort vi inte tittade på dem. Allt blev mycket konkret. Vi fick springa och hämta dem i fikarum och olika gömda skrymslen och vrår, peka med hela handen och säga – Nu vill jag att du gör det här!

Det slutade med att flera av deras fruar kom och såg föreställningen men själva vågade de inte riktigt, trots att de lärt känna oss under förberedelsearbetet..

BE: Det speglar lite av hur det är här i Dals Långed. Här är många som gillar det här flödet av stenebyelever, människor, som ser ut på ett lite annorlunda sätt (de, som går på hemslöjden), men som man kanske inte delar så mycket mer med. Man kanske aldrig kommer till Konsthallen eller går på våra öppna föreläsningar, men man kan uppskatta att det finns och säga OK, fast det här är inte mitt område. Men det är ändå väldigt trevligt.

Lite på samma sätt var det nog med Klonen där ute på Karlsgärde. Ni kom in, ni hörde till skolan, skolan fanns med som delarrangör. Så ni hörde väl dit, till dem som går där. Då var det OK och man behövde egentligen inte bry sig om att vara vare sig nyfiken eller misstänksam. Men man är nog väl medveten om betydelsen av att skolan finns av en massa olika anledningar. Framåt slutet av sommaren säger man till varandra när man möts i affären: Men när kommer de, det är så tomt!”

Men hur förhåller sig då invånarna i Dals Långed till konstnärliga experiment?
Vad finns det för acceptans för det nya, annorlunda och utmanande?

BE: “Det är en blandning. Det finns människor som flyttar hit därför att dom vet att detta är ett aktivt samhälle, att man kan ta del av bibliotek av den här kalibern, trots att vi

inte är fler än 1500 invånare. Självs skulle jag förmodligen inte ha bott kvar här om det inte hade varit för skolan. Stenebyskolan sätter ju en prägel som är helt annorlunda. Det finns ju förstås en social kontroll i ett så litet samhälle. Samtidigt kommer det 60-70 nya studenter varje år, och det ger ju en ständig förändring. Och man kan välja att höra till den här delen och ta del av alla aktiviteter eller låta bli. Så en del flyttar hit eller stannar kvar här just utifrån att dessa aktiviteter finns. Trots att det är små orter i en liten kommun, så är trots allt kulturintresset förhållandevis stort i förhållande till folkmängden.“

Dessutom lever lokaltidningen i högsta grad i Dalsland. Och Klonen blev uppmärksam i både Dalslänningen, Nya Wermlands – Tidningen, Bohuslänningen och TV4 Väst. Det satte väl lite ribban för framtiden – så här skulle det väl vara på varje plats.

Det var en fantastisk känsla när folk tog sig in i fabrikslokalen på Karlsgärde. De visste ju inte vad de skulle mötas av, när de stod utanför de stängda portarna. Men väl inne var hänförelsen total. Sune Eriksson, pensionerad präst, utbrast: “*Nämen detta är fantastiskt! Detta måste vi få ha kvar*” Det gick rakt in i hjärtat på honom. En bilmekaniker från Bengtsfors hade något motvilligt blivit medsläpad av sin dansintresserade fru. Självs hade han aldrig sett någon dansföreställning i hela sitt liv. Och så fick han se Fabrice Dugied från Paris göra entré i blåställ med en ros i handen. Efteråt berättade han: “*Jag smällde ju nästan av! Kan man dansa i blåställ?? I morgon bitti när jag*

går in i verkstan kommer jag att se alla mina gubbar med en ros i handen!" Han kom tillbaks och såg andra föreställningen också. Och han planerade att, som han uttryckte det, åka till Göteborg och uppleva Kopian" För honom var det Klonen på Karlsgårde som var Originalen!

Programmet var ju ganska makalöst också; ett franskt gästspel som berättade stora delar av den nutida dansens historia i rörelser, poesi och humor. Sedan kommer Fine Five från Estland, Renée Nõmmik och Tiina Ollesk. De hade med sig ett nytt stycke skapat bara några månader tidigare utifrån de dramatiska händelserna då man flyttade på den okände soldatens grav – ett monument med diametralt motsatt betydelse för ester och den ryska minoriteten. Det var skarpt, utmejslat och vibrationerna kändes verkligen i rummet. Det här var ett nytt stycke – bara visat i Tallinn, New York, Göteborg och så då i Dals Långed ... det var väldigt nära visionen om att publiken även långt utanför storstaden är en del av det internationella konstlivet. Här fick man vara med om något unikt som gick en traditionellt tänkt publik förbi. Tiina och Renée

---

upplevde också ett unikt publikt möte – folk som frågade, diskuterade och ifrågasatte – en direkt återkoppling de aldrig fått på de stora scenerna.

Inkvarteringen i Dals Långed ordnades på bästa tänkbara sätt och blev normgivande för hur vi vill ordna boendet för ensemblen även under den fortsatta resan runt i Västra Götaland. Det har varit en del av projektet att ensemblen får möjlighet att bo tillsammans för att kunna umgås och prata, samtidigt som man arbetat med föreställningarna. Vi har undvikit hotell och föredragit ställen, där vi kan bo och laga mat tillsammans och rå oss själva.

BE: "Jag fick ett problem när ni kom med denna önskan angående boendet. Jag hade prövat med vandrarhemmet och kanalvillan, men allt var fullbokat. Så jag berättade för Ulla-Britt på kontoret, som alldeles nyss hade blivit uppringd av Astrid Hessel Roxenholt som äger den gamla disponentvillan i Dals Långed. Hon hade nämnt, att hon planerade att hyra ut den. Så jag kastade mig i bilen och åkte dit och så fick vi hyra den!"

Här finns en tradition att vi hjälper varandra med sådana praktiska saker och det hade jag glädje av i det här läget."

Vi genomförde en tredje omgång med program i Dals-Långed. Vi bjöd in publiken att testa "Good Vibrations" våra radiostyrda dansare – ett system vi utvecklat för interaktiv kommunikation mellan publik och dansare. Efter detta hoppades vi att Klonen var väl etablerad och undrade om den fick stå kvar för ytterligare program. Verksamhetschefen funderade på att köpa bygget, eftersom han i sin ensamhet prövat akustiken ... Klonen skulle bli en utmärkt inspelningsstudio för musik.

Men vintern trängde sig på och efterfrågan på förvaringsplatser för husvagnar ökade snabbt. Det var en mer inkomstbringande verksamhet än danskonst. Den packade Klonen fick dock stå kvar bland skogsmaskiner, secondhandförsäljning och fortsatta arbetsmarknadsprojekt. En lite märklig känsla när allt är packat och man ger sig av ... har detta verkligen hänt? Om videofilmerna verkligen talar sanning vet ju ingen heller – inspelningarna av föreställningarna ser ju precis likadana ut som i lokalen i Göteborg. Som väl är lever ju fortfarande minnet hos dem som var med.

Tibro

VAR 'ÄR
PUBLIKEN?

Till Tibro kom Klonen våren 2008. De första kontakterna togs sommaren 2007 och det stod tidigt klart att Tibro, Hjo, Karlsborgs och Tidaholms kommuner tänkte sig ett besök av Klonen inom ramen för det kultursamarbete man hade. Tanken var att Klonen skulle placeras på en plats och att de fyra kommunerna skulle samarbeta kring ekonomin, marknadsföringen och publikarbetet. Vi förde bland annat diskussioner om att organisera en dansbuss inför föreställningarna, som på ett bekvämt sätt skulle kunna transportera intresserad publik till Klonen.

Eva Persson, danskonsulent i Västra Götalandsregionen, var särskilt angelägen och skrev i ett mail: *“Det är så bra att ni är just i Tibro! Jag skall kolla med konstkonsulenterna om de har något bra kontaktnät när det gäller konstnärer i den delen av Skaraborg, som vi kan vidarebefordra informationen till.”*

Tibro, Hjo och Karlsborg tillhör ju den absoluta periferin i regionen Västra Götaland, delar som alltid är svåra för “centralmakten” att skapa program för. Kanske tror man också att det finns en viss konservatism i förhållande till konst och kultur. Det handlar nog dock mer om förhållningssätt och att det gäller att hitta eldsjälarna eller infallsvinklarna. En bra bit utanför Skövde i lilla Tidån hade vi tidigare mött Jan och Ludmila Pawlowska, som driver en skulpturpark och galleriverksamhet i Odenslunda. Där hade vi dansat för hundratals tillresande åskådare, inklusive en kristdemokratisk politiker, som på en plats i närheten nästan slagits omkull av åskskurar, men här i solskenet bland skulpturerna kunde konstatera att gudarna gillar, att man dansar för dem. Intressant verksamhet låter tala om sig – människor kan åka långt för en konstupplevelse.

Till att börja med träffade vi Kerstin Lorentz, kulturskereterare i Karlsborg och Magnus Hedström som då tillträtt en nyinrättad tjänst som kultursamordnare i Tibro. Karlsborgs fästning vore ju en naturlig plats för en dansscen, men den internationella insatsstyrkan kom emellan och Tibro kommun visade ett spontant intresse för att Klonen skulle placeras där. Lämpliga lokaler fanns i Expo Tibro, ett kommunägt mässcenter med stora ytor, restaurang och goda möjligheter att ta emot en publik. Hit var man van att ta turistbussar med folk som skall besöka möbelindustrin, som är Tibros absoluta kärnverksamhet. Här var det årlig utförsäljning av möbler till stöd för idrottsföreningen, när vi höll på och monterade klonen i lokalen –

hundratals människor köpte iordninggjorda drop-outs från snickerierna runt omkring – minst trehundrausen kronor drog Tidaholms IF in. Kommunen har ju för övrigt också producerat skickliga konståkare och tennisspelare av världsklass. Även i Västra Götalands periferi är man en del av en global verklighet. Och även om den mesta möbeldesignen i området är genomtrygg och traditionell, så har faktiskt Of-fect etablerat sig här med möbeldesign av Claeson, Koivisto och Rune. Verkligheten ger inte utrymme för bara en bild. Där ger 24kvadrat Klonen i så fall också utrymme för en motbild.

Trots reportage i lokalpressen, original till flyers och affischer levererade till kommunen för vidare distribution, och trots den strategiska placeringen i Expo Tibro, så hade vi svårt att få publiken att komma. Informationen nådde aldrig fram. Vår strategi var hela tiden att den lokala marknadsföringen sköts mest effektivt av dem, som har bäst kännedom om de lokala förhållandena, något som vi också ställt upp

---

som ett av villkoren i samarbetet med kommunerna. Men i Tibro var det svårt. Vi lyckades själva från Göteborg arrangera intervjuer i lokalradion och kontakt med lokala dansskolan, men det var för sent i processen.

Pelle Ekholm, kulturchef i Tibro, ser så här på projektet:

PE: "På ett sätt kanske vi var för tidiga med att ta Klonen till Tibro. Men någon gång måste man ju våga bryta det gamla invanda, våga testa något helt nytt och annorlunda. Det tyckte jag var det viktiga med Klonen."

Men hur tänkte ni när det gällde marknadsföringen?

PE: "För det första fick vi ju mycket bra uppmärksamhet i den lokala pressen. Det är egentligen viktigare än traditionell annonsering, flygblad och affischer. Sedan betyder personliga kontakter och word of mouth mycket på en liten ort som Tibro."

Vi hade också med informationen på vanligt sätt i kommunens programblad. Men det är sant att flygblad och affischer inte fick så stor spridning."

Kontakterna med grannkommunerna blev det i praktiken inte mycket av. Men Pelle Ekholm menar att det blev ett viktigt startskott till bra samarbete som har utvecklats senare.

PE: "När Klonen var där lyckades vi inte få till samarbetet, men det ledde till en rad positiva effekter. Nu har vi ett utvecklat och väl fungerande samarbete, främst med Hjo och Karlsborg och det har lett till många positiva saker. Klonen lärde oss också vikten av att samarbete med aktiva kulturutövare som kommer hit under en längre tid. Och att det faktiskt går. För det tredje insåg vi att det inte var så farligt att visa upp något modernt radikalt annorlunda. Tvärt om är det nödvändigt för att komma vidare. Det är lätt att köra det etablerade och fastna i konventioner."

Expo Tibro gick i konkurs 2009, men kommunen har gått vidare med att skapa ett kulturcentrum med utgångspunkt i traktens historia med möbeltillverkning, design och konsthantverk. En gammal skjortfabrik har förvandlats till kulturhuset Inredia, ett centrum för inredning, design, musik, utställningar och kulturevenemang. Huset

---

är tänkt som ett nav med restaurang och möteslokaler, som ska kunna samspela med kulturaktiviteter även på andra platser.

Klonen satte alltså igång en process i Tibro som vi inte kunde förutse, när vi själva var där. Men det var i Tibro vi lärde oss att inte ta någonting för givet. Hur väl förberedda kontakterna än är, kan vi aldrig räkna med att den lokala marknadsföringen sköter sig själv.

Det blev iallafall några oförglömliga publikmöten, bl a med några latinamerikaner som kom bara för att se Sara Regina Fonseca dansa, och personalen i kaféet, som klädde sig fina och för första gången upplevde att nutida dans kunde vara flera olika uttryck. Så mötena mellan Iwona Olszowska från Polen, Niklas Laustiola från Stockholm, Jonas Örknér, Sara Regina Fonseca från Colombia och Maud Karlsson från Uppsala blev bestående. Det var koreografer som inte kände varandra tidigare men som snabbt fann gemenskapen i danskonsten, delade scen och omklädnadsrum och inte minst sena kvällars diskussion om livet och konsten på en plats de knappast visste fanns och än mindre besökt.

Strömstad

ÖDETS
MAKT

Under hösten och vintern 2007–2008 hade vi kontakter med Strömstads kommun. Vi hade hört talas om något, som kallades Lokstallet, en närmast kyrkoliknande byggnad vid Bohusbanans slut, som nu förvandlats till konsthall, med centralt läge vid järnvägsstationen och Södra Hamnen i Strömstad. Den trodde vi skulle passa mycket bra för Klonen.

Jan Palmblad är kulturchef i Strömstad:

JP: "Strömstad är i kulturellt avseende en ganska udda kommun. På sommaren har vi en ovanligt stor kulturintresserade publik. Vi har dessutom många konstutövare och kulturpersonligheter som bor här, både året runt och som fritidsboende. Samtidigt har vi inte några särskilt starka kulturtraditioner bakåt. Kommunen har ingen kulturnämnd, men förvisso ett kulturutskott, och en kulturchef på deltid."

Vi tittade på flera olika lokaler, bl.a. i Strömstads gymnasium, där vi kunde ha ställt en teater på scenen i en teater. Men lokalen var hårt uppbokad och låg dessutom lite avses. Vi tittade till och med på Strömstads stadshus, denna märkliga byggnad med sina ovanliga proportioner. Plus en rad andra mer eller mindre seriösa förslag. Lokstallet framstod ändå som det avgjort bästa alternativet. Att just pröva en Konsthall skulle ju också kunna understryka projektets konceptuella aspekt, att ställa ut ett konstverk.

JP: "När ni kom med ert förslag såg jag ju omedelbart möjligheterna här. Själv har jag ju ett särskilt gott öga till danskonsten. Och vi har ju traditioner som förpliktigar med Ivo Cramér och hans gärning under många decennier."

Att få tillgång till Lokstallet visade sig inte vara så lätt. Verksamheten drevs av Föreningen Konstkusten, med stöd av Strömstad kommun, Västra Götalandsregionen och Strömstads konstförening. I Strömstads kommun finns relativt gott om konstnärer och konstintresserade och Lokstallet har blivit något av en liten institution. Vi hade många samtal och möten med de verksamhetsansvariga men det fanns alltid någon hake. Antingen var planeringen inte klar eller också var lokalen redan

---

bokad. Vi kände att vi inte riktigt fick den respons vi hade förväntat oss, trots aktiv uppbackning från kommunens sida.

JP: "Man kan säga att det som hände när ni kom med det utmärkta förslaget att placera Klonen i Lokstallet, var att en latent konflikt fick sin förlösning. Det tråkiga var bara att det drabbade Klonen. Det fanns ett behov av att styra upp relationerna mellan föreningen Konstkusten och kommunen och när ni kom blev detta satt på sin spets. När samordningen och tidsplaneringen inte fungerade ledde det till att vi från kommunens sida sade upp avtalet med föreningen och gjorde om hela konstruktionen. Men då var ju tyvärr skadan redan skedd"

Så småningom blev vi hänvisade till en lagerlokal i f.d. Electrolux fabriker i de södra utkanterna av Strömstad. Det kändes ju inte idealiskt, att med så kort varsel byta lokal och fokus. Det fanns ett betydande inslag av ansvarstagande i det hela. Anders Svensson i byggteamet som arbetat som skyddsombud konstaterade snabbt att här fanns isocyanater och andra ohälsosamma kemikalier. Här var ordentligt smutsigt bland plastbåtar och annat som magasineras här. Miljön skulle ändå kunna kallas charmig och unik om man fick lite ordning. Anders hittade städmaskin och truck i källaren och erbjöd sig att tjuvkoppla hissen så vi kunde få ordentliga grejor att arbeta med. Lastpallarna med den nedpackade Klonen stod på plats i den tilltänkta lokalen och vi gick och åt en gemensam lunch på stan innan det var dags att börja bygga. Vädret var inte det bästa, med åskskurar och blåst. När vi återvände efter lunchen plaskade det muntert i lokalen – stora pölar vatten strömmade in i lokalen och golvet där Klonen skulle stå vattenfylldes. Puts och färg rasade ner i flagor. Efter en stunds överläggning insåg vi att det inte skulle bli någon föreställning i Strömstad. Vi köpte presenteringar bland de norska turisterna på Statoil, packade in pallarna ordentligt och arrangerade en presskonferens i eländet dagen efteråt. Snopet förstås efter så mycket arbete och bråk, men viktiga projekt bjuder av någon anledning motstånd, skapar friktion. Andrius Pulkauninkas kom inflygande till Göteborg eftersom vi inte fått tag på honom i tid, Det var trevligt att möta honom igen, men någon post-sovjetisk-anarko-butoh fick inte Strömstad se, kaotiskt blev det i allafall.

JP: "Å andra sidan ledde ju detta pinsamma debacle till att nya projekt föddes. Det var faktiskt inte bara av dåligt samvete som jag ett halvår senare bjöd in Gun med kompani till den nystartade svensk- norska poesifestivalen Winter Word Festival. Jag vet ju att hennes verk är någonting alldeles extra och E=mc2 Danskonst gjorde verkligen ett fantastiskt intryck när de förvandlade baren på Strömstad Spa & Resort till en sprakande dansscen. Det blev verkligen lyckat och uppföljningen året därpå blev om möjligt ännu mer fantastisk. Winter Garden i ett frostigt och snöhöljt vinterpanorama. Fantastiskt! Dessutom kunde vi ju genomföra Guns dansinstallation Kokonger i Lokstallet årets efter första försöket. Så även om Klonen aldrig kom på plats i Strömstad, så ledde projektet till flera underbara danshändelser!"

Haveriet i Strömstad fick ett märkligt efterspel. Klonen blev stående kvar i lagerlokalen i väntan på ny förflyttning. Hösten gick, det blev vinter och fram i februari 2009 var vi klara med att nästa anhalt skulle bli Ale. Vi arrangerade lastning och leverans med den transportfirma som huserade i lokalerna, och den morgon vi avtalat att transporten skulle anlända stod vi beredda på lastbryggan i gamla Ahlafors Fabriker.

Anders med pallyftaren och redo att börja montera.

Lars och Peter packar in Klonen efter beslutet om att ställa in.

Men ingen Klön kom. Timmarna gick och telefonsamtalen blev alltmer upprörda. Nästa dag samma historia. Vår producent åkte upp till Strömstad för att få fart på transportfirman som inte hade gjort någonting för att få iväg godset. Först på tredje dagen, bara ett dygn före den planerade premiären kom Klönen till Ale, tyvärr utan nödvändiga inredningsdetaljer som hade glömts kvar. Vid det laget kokade vi och när vi fyra månader senare fick fakturan ville vi självfallet inte betala hela det begärda beloppet.

Twisten som gällde 1 500:- gick hela vägen via inkasso och kronofogde till tingsrätten, där en förtvivlad rådmän till slut vädjade om förlikning. Så slutade alltså Klönens besök i Strömstad, men läxan vi lärde var att när ödet griper in och ändrar i intrigen så kan vare sig gudarna eller konungen göra annat än darra inför Konsten.

Till

Styrelsen Föreningen Konstkusten / Lokstallet

Vi har nu sammanfattat följderna av att ni brutit avtalet angående uppställningen av "24kvadrat - Klonen" i Lokstallet fr o m 4 augusti t o m 28 september, 2008.

Vi bryr oss egentligen inte om vilka skäl ni haft för beslutet att hindra oss att genomföra projektet på avtalad plats. Vi vet inte heller vilka relationer ni i övrigt haft med konstnären och kommunen - det spelar dock ingen roll idag för oss när vi summerar följderna.

Vi vet bara att vi överraskande fick beskedet om att vi inte var välkomna i Lokstallet veckan före den 4 augusti - överraskade också för att informationen kom via Strömstadstidningens redaktör.

Det är inte så konstigt att vi kände oss helt ställda och hamnade i en utpressningsliknande situation - men som sagt beslutet att bryta avtalet var Ert.

I den uppkomna situationen har vi gjort allt för hitta möjliga lösningar, och när det till slut stod klart att vi inte kunde genomföra projektet som planerat har vi gjort vad vi kunnat för att minimera skadorna:

Konstnärligt och image-mässigt är det mycket tråkigt, men att projektet inte gick att genomföra betyder dessutom ekonomiska kostnader för oss.

Vi har haft folk kontrakterade för bygget, kontrakt med dansare och koreografer som skulle uppträda (de har naturligtvis tackat nej till andra engagemang och vi är förpliktigade att ge dem gage), resekostnader (programmet innefattar internationella gäster med bokade flygbiljetter)

Ni går skadeslösa ur situationen, utställningen fortsätter som ni önskat från början, men Ni kan inte vara omedvetna om konsekvenserna av ert agerande.

Vi kräver helt enkelt att ni ersätter oss för kostnaderna som Ert beslut/avtalsbrott lett till.

Lönekostnader anställda för bygget 4 personer x 1600:- / dag inkl sociala avgifter

(4 augusti) De skulle arbetat 2 dagar enligt överenskommelse, men vi har lyckats slussa dem till andra jobb)
6.400:-

Kontrakterade kostnader Andrius Pulkauninkas gage/royalty 3.600:- Flygbiljett Vilnius-Göteborg ToR 2.522:-

Traktamente 5 x 200:- , övernattningar i Göteborg 5 x200:-
(det korta varslet innebar att Pulkauninkas faktiskt tillbringat veckan i Göteborg)

Kontrakterade kostnader/ gager Gunilla Jansson och Jonas Örknér 2 x 3.600:- + sociala avgifter 9.500:-

Del av transportkostnader Klonen 7500:- + moms 9375:-
(annars hade naturligtvis gått direkt till ett annat ställe) 4.685:-

Totalt: 28.707:-

Dessutom kräver vi att ni omedelbart arrangerar en vattensäker och i inbrottsäker förvaringsplats för Klonen - det är utrustning för åtskilliga hundratusen kronor i packningen.

När det gäller föreställningarna 11-14 september, som också var inplanerade i Lokstallet kan det fortfarande finnas möjligheter att avboka resor, lösa kontrakt, hitta andra jobb åt de kontrakterade tekniker.

Vi står som ekonomiskt ansvariga och måste redovisa projektet till våra bidragsgivare bl a Framtidens Kultur och det inträffade påverkar våra möjligheter att genomföra projektet i den omfattning som planerats.

Skadan är som sagt redan skedd, utgifterna redan tagna och går alltså inte att ersätta med framtida arrangemang i Lokstallet (eller någon annan stans). Det går inte att fortsätta som inget hänt - det blir helt enkelt ingen Klon i Strömstad. Som ni säkert förstår måste vi också efter detta fundera på hur sådana här incidenter skall kunna undvikas framöver. Det inträffade påverkar med andra ord arrangemangen och planeringen för placeringen på andra orter.

En enkel ursäkt vore väl också på sin plats, men vi kommer utöver vad som angetts ovan inte att driva några ytterligare skadeståndskrav på föreningen Konstkusten i Lokstallet.

Lars Person o Gun Lund

Konstnärliga ledare och ekonomiskt ansvariga för
24kvadrat - Sveriges minst dansscen

Banehagsgatan 1j, 3 tr
414 51 GÖTEBORG
070-660 23 38

Konstföreningen i Lokstallet har ställt oss inför en ganska tråkig situation - vi har haft en överenskommelse där vi från början skulle komma in i Lokstallet den 4 augusti för att bygga vår "Dansscen" då utställningen med Monica Englund egentligen skulle vara slut.

Vi fick sedan under sommaren en förfrågan om vi kunde tänka oss att dela lokalen om man hängde om utställningen den 4 augusti. Vi sade ja - utsidan på vår scen-installation kunde användas som vägg och vi har absolut inget emot att dela med annan verksamhet eller en annan konstnär.

Vi har redan förra året övervägt andra lokaler i Strömstad, men fastnade för Lokstallet. Anledningarna är flera - det är en känd lokal som folk hittar till, det är en vacker lokal, men också en konstlokal och det sista är viktigt.

Vi bygger ju inte bara upp en föreställningslokal - att bygga en klon - en exakt kopia är ett konstprojekt i sig. Hade det bara handlat om en plats att spela en föreställning på hade vi valt ett annat alternativ - men det är just konceptet som helhet . lokalens utseende, intimiteten, programinnehåll, presentationen som är det unika med 24kvadrat.

Att Konstföreningen nu gått till pressen och sagt att hela deras verksamhet hotas av vår dansscen/installation känns som utpressning - att vi skulle vara elaka och breda ut oss på något sätt. Vilket avtal föreningen har med Monica Englund vet vi inte.

Vår konstnärliga verksamhet hotas dock på intet sätt vare sig av Monica Englunds konst eller Konstföreningens agerande. Men att under dessa omständigheter propsa på vår rätt att använda Lokstallet känns småaktigt. Dessutom lägger vi precis som Konstföreningens medlemmar ner oerhört mycket energi och obetald tid på vår konst, och då måste det kännas kul helt enkelt - att dela rum med så mycket dåliga vibrationer är knappast sunt.

Att med bara några dagars varsel starta om, planera för en annan plats med behov av golvbygge, ny marknadsföring etc är inte realistiskt och seriöst. Vi får stå över Strömstad i år helt enkelt.

Jan Palmblad är en ytterst driftig, älskvärd och kunnig kulturchef som kan föra in nya konstnärliga impulser i Strömstad. Traditioner finns ju även på dansens område - vi har själva utvecklat en av våra föreställningar då vi bott hos Ivo Cramér några vintriga veckor.

För detta, för Jan Palmblads skull och för alla dansintresserade kommer vi naturligtvis tillbaka till Strömstad - vi skriver gärna ett kontrakt för att fylla Lokstallet med spännande aktiviteter ... danskonst, konserter, installationer, performance och bildkonst ... nästa sommar.

Gun Lund & Lars Persson

24kvadrat - Sveriges minsta Dansscen

Ale

KLONEN
OCH DEN
KOMMUNALA
REPRESENTATIONEN

OBS!
Ej ingång

I Ale kommun finns Ragnhild Kappelmark i kommunens kulturförvaltning.

RK: När jag fick det första utskicket såg jag ju vilket fantastiskt erbjudande det var. Och vi hade dessutom haft lite kontakt tidigare när jag jobbade i Kungälv och ni gjorde föreställningen I Gudars Skymning på Vadholmen. Jag visste alltså att det var bra grejer, när man jobbar med er, så jag tyckte direkt att det här var jättespännande att försöka. Det kändes som ett öppet kort, att det skulle bli väldigt spännande. Jag pratade med Mikael Svensson som är kulturchef, och han tyckte också att det lät jättespännande.

Vi började fundera på lokaler och om vi kunde ta emot er och hur. Först hade vi funderingar på Glasbruksmuseet i Surte. Där fanns en glashytta som precis hade blivit tom. Där tyckte vi att det skulle passa bra men den var för liten! Vi hade fått mätten och kunde bara konstatera att det fanns inte en centimeter över i marginal så det hade aldrig gått att få in Klonen där.

Då kom tankarna på Pelarteatern upp. Dels för att byggnaden, den gamla textilfabriken Ahlafors Fabriker är en så spännande byggnad, och dels för att teaterföreningen finns där. Det skulle vara kul att göra något tillsammans med dem. Vi träffades där, jag, Lars och Patrik från Pelarteatern och på den vägen blev det.

Pelarteatern är en ungdomsförening som funnits ca 15 år. I mitten på 90-talet kom idén att göra något i denna byggnad som då var helt nedgången. Spinneriet lades ner redan på 1950-talet. De fick med lokala byggföretag och en del pengar för att börja renovera så smått. Pelarteatern drogs i gång av, för och med ungdomarna, i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan. Nu finns, förutom en fin teaterlokal, även utrymmen för flera olika verksamheter.

Att placera en teater i teatern gav ju en ny dimension – hade man inte lika gärna kunnat dansa på scenen som redan fanns? Det hela underströk ju mycket tydligt den idémässiga grunden, att det inte bara handlade om att presentera ett dansprogram.

Det var också ett lyckokast att kunna förflytta ett program vi själva framfört i Paris några veckor tidigare. Dels av praktiska skäl, att utnyttja något som redan fanns skapat, men också för känslan av en internationell anknytning – 24kvadrat visar program som håller hög internationell klass helt enkelt.

Ragnhild Kappelmark

RK: "Det gav avtryck, det blev ett rykte om Klonen i Pelartatern. Häromdan satt vi och fikade och då sa en av oss som jobbade här – Vet ni för ett år sen, då hade vi så fantastiska dansföreställningar på Pelartatern! Hon berättade lyriskt om detta, som ett stort starkt minne. Det kanske inte var så många som var där, men för dem som kom blev det ett starkt minne."

Ale är idag i praktiken en förort till Göteborg, men här finns samtidigt en gammal brukshistoria. Här låg både Surte Glasbruk och Ahlafors Fabriker och man kan mot den bakgrunden fråga sig vilka förutsättningar det finns för nya annorlunda projekt i kommunen. Finns det en publik och hur tas sådana initiativ emot?

RK: "Det beror mycket på vem som arrangerar. Det lokala är viktigt, och att man känner till dem som står bakom arrangemanget. Nu kom det inte så många från Alafors till föreställningarna i Klonen, trots att vi annonserade i lokalpressen, delade ut foldrar och flyers och affischerade."

Ragnhild hade också bra kontakt med Ale tidning som gjorde två reportage dock inga recensioner. I Ale, liksom i alla andra kommuner där vi varit med Klonen, bjöd vi in kommunens kulturpolitiker. Gensvaret var väl inte precis kraftigt, men när Göteborgs stads evenemangsbolag Göteborg & Co. bokade in sig på en föreställning, blev det plötsligt ett väldigt intresse. Alla ville gå på samma föreställning som Göteborg & Co. hade bokat in sig på. Men när de fick klart för sig att vi endast hade 15 platser och att det var fullbokat, stämde de träff med Göteborg & Co. efter föreställningen. Intresset handlade alltså absolut inte om Klonen eller om danskonst, utan enbart om att få tillfälle att nätverka med näringslivet.

Göteborg & Co fick som alla andra besökare en introduktion till kvällens föreställning där Luisa Denward på ett obetalbart sätt lekte med "Väderleksrapporten" följt av två magiska solon, "Sekvenser" av och med Olof Persson till technomusik, en dråplig film av Manuel Quero "The multifunctionality of women" och till sist "Good Vibrations", där publiken själv fick pröva sin koreografiska och bildmässiga förmåga att med radioutrustning stimulera dansarna till rörelser på scenen i det interaktiva projekt som var Gun och Lars mastersarbete i Art&Technology vid Chalmers T.H.

VÄSTSVÄRIGES NYA BRYGGERI

AHLAFORS
BRYGGERIER AB

ÄR Bryggeriet
obemannat?
Ring
0735-774926
Grille.

Det blev en trevlig kväll också efteråt. Längst ner i källarvåningen i Ahlafors Fabriker startade några djärva entreprenörer i mitten av 1990-talet Ahlafors Bryggerier AB och här bjöds det nu på förplägnad av alla slag. Kommunalrådet Jarl Karlsson talade varmt om Ales framtid med ny motorväg rakt igenom kommunen, ny pendeltågstation och andra stora visioner men inte så mycket om kultur. Våra gäster från Göteborgs & Co. applåderade artigt och tog en klunk till av den goda brygden Ahle Ale Bitter.

Efteråt frågade vi oss vad som skulle hända om vi kom tillbaka till Ale? Det kanske inte skulle vara med Klonen, men kanske på någon annan scen. Förutom Pelarteatern finns Ale Teater, som har bra utrymmen i Ale Gymnasium, och att sätta upp något där skulle vara ganska enkelt. Kanske skulle det bli enklare att få en större publik om vi skapade ett sammanhang, där folk kommer kanske inte bara för dans utan för att det finns andra aktiviteter som festivaler, kulturnatt och liknande, där våra dansföreställningar ingår i ett större sammanhang.

Kungälv

KLONEN
SOM
KONSTVERK

Från Ale är det inte särskilt långt till Kungälv. Och i Kungälvs kommun hade vi uppträtt flera gånger. Det var här vi uruppförde ”I Gudars Skymning” 1989 på klipporna vid den kommunala badplatsen Vadholmen. Och när det nya kulturhuset Mimers Hus invigdes var Gun där och dansade. Det föll sig därför ganska naturligt att pröva hur Klonen skulle tas emot i denna historiska stad.

Men frågan var som vanligt: var skulle den stå? För en gångs skull var svaret alldeles givet: I Konsthallen i Mimers Hus! Vi anser ju att Klonen är ett konceptkonstverk och bör behandlas som ett sådant. Alltså är det alldeles naturligt att ställa ut den i en konsthall. Eller ställa in den. . .

I Konsthallen stämde måtten både på höjden, längden och bredden. Dessutom fanns stora panoramafönster ut mot gågatan så att alla som passerade kunde titta in och konstatera att:

– Jaha, här står en Klön!

På posten som kultursekreterare i Kungälvs kommun fanns denna vår Emrik Larsson, inte helt okänd frontfigur i klassiska Stonefunkers. Denna vår 2009 var han sysselsatt med två saker: Stonefunkers comeback och lanseringen av 24kvadrat Klonen i Kungälv.

EL: Jag tyckte att idén med Klonen som konstverk var så underbart klockren. Mimers hus är ju en jättestor låda som i sig rymmer konsthallen som är en låda. Och att ställa in en låda i den var en så vacker och vansinnig idé. Det var som kinesiska askar. . .

Beslutet att ta emot klonen i Konsthallen verkade vara lätt att fatta. Det gick väldigt snabbt och utan betänkligheter.

EL: Nja, sanningen var väl att jag bestämde mig för att ligga lågt och inte prata om det så mycket internt. Jag tänkte att det var bättre att bara låta det hända och ta alla eventuella diskussioner efteråt.

En djärv strategi av en kulturbyråkrat. . .

EL: Det var ju ett vikariat jag hade, jag hade inte varit där så länge, och tänkte nog inte heller bli kvar i all evighet. Så jag hade egentligen inte så mycket att förlora. Men

---

jag upplevde att det var betydligt trögare att få igenom nya idéer i nämnden än jag hade föreställt mig. Och kulturbudgeten var ju – liksom i de flesta kommuner – löjligt liten. Jag hade ju egentligen inte pengar till någonting.

Men du hade ju ett magnifikt nybyggt kulturhus ritat av ingen mindre än Gert Wingårdh?

EL: Det är just där problemet ligger. Kungälv är en i raden av kommuner som satsar stort på att bygga nytt och stiligt. Sedan finns nästan inga pengar alls till verksamhet och drift. Vad ska man med ett flott kulturhus till om man inte har råd att fylla det med ett innehåll som kan matcha?

Kulturhuset Mimer ligger mitt i stan, med bibliotek, stor teater och vidhängande gymnasieskola. Här passerar dagligen hundratals människor ut och in. Ingen borde kunna undgå vad som händer på kulturfronten i Kungälv. Ändå fyllde vi inte alla föreställningar, trots att vi gjorde två olika program med några veckors mellanrum.

EL: Jag hade svårt att få riktig spridning på informationen. Det följde kommunens vanliga kanaler med flyers och affischer i biblioteket och på anslagstavlor i och omkring kulturhuset. Och så bjöd jag särskilt in klasserna i gymnasiets estetprogram. Man skulle naturligtvis ha kunnat göra mycket mer – men de resurserna hade vi inte...

Kungälv har bevisligen en kulturintresserad medelklass, men den är van att ta sig till Göteborg. Och alla andra? Kan det vara så att Kungälv i själva verket är en påtagligt kultursegregerad stad där utrymmet och förståelsen för det annorlunda och experimentella kanske inte är så stort? Och om det är så – kan det finnas en yngre generation som kommer att vilja ha en annan typ av kultur på hemmaplan som alternativ till det stora utbudet i Göteborg? Emrik upplevde att framför allt de elever, som kom till Klonen, fick upplevelser och tankar som gav återklang. Det snackades länge i korridorerna efteråt om den stora lådan som var en baksida, som hade en framsida på insidan.

I Kungälv kunde vi i Klonen ge rum för en av Europas mest intressanta koreografer, Gerda König från Köln. Hon är sedan födseln svårt handikappad och rullstolsbunden, men det har inte hindrat henne från att både koreografera och dansa i egna

uppsättningar runt om i världen. Hennes sätt att arbeta med rörelse och rörlighet får förbluffande nya dimensioner, men hon hade aldrig uppträtt på 24kvadrat av det enkla skälet att det varit alltför ansträngande för henne att bäras uppför de smala trapporna till en lokal, som saknade all handikappanpassning.

Klonen öppnade nu en möjlighet för Gerda i Kungälv i stället och i Mimers Hus Konsthall var det särskilt lämpligt, eftersom den ligger i markplan. Det var bara för Gerda att köra rakt in på scenen. Hon och hennes personliga assistent kunde dessutom bo bra på Nordiska Folkhögskolan, där alla faciliteter fanns.

Gerda hade bekantat sig med Klonen redan under Tanzmesse i Düsseldorf och skapade nu ett helt nytt dramatiskt originalverk för Klonen, som fick premiär i Kungälv och berörde åskådarna oerhört starkt.

Vid sidan av Gerda König fick kungälvborna bli uppleva Ami Skånberg-Dahlstedts lustmord på powerpoint-presentationer i verket "Borlänge", Iwona Olsowska i "Metamorphosis" och Åsa Thegerström i ett beställningsverk för 24kvadrat "Jag och mina citroner".

Tjörn

EN
MINI-
FESTIVAL

HALKRISK!

Nyttjande av
sjösättningsrampen
50:-

För bid ring
0708-30 83 92, kl. 9.00-17.00

Tjörns kommun i Bohuslän har på senare år alltmer profilerats som en kulturkommun, framför allt under sommartid, då det är mycket kulturintresserat folk i rörelse på ön. Nordiska Akvarellmuseet i Skärhamn, skulpturutställningen på Pilane gravfält, Billströmska folkhögskolan och Sundsby Säteri är några av de kulturattraktioner som varje år lockar tiotusentals besökare. Människor söker sig hit från grannkommuner och även mer avlägsna delar av Västsverige. Göteborgare tar sig gärna en tur ut till Skärhamn för att vara med om någonting. Det är ca en timmes resa och kollektivtrafiken fungerar väl.

Till Tjörn kom Klonen i början av juli 2009. Vi hade tänkt oss ett sommargästspel i Bohuslän, dels för att vi visste att våra utländska gäststartister skulle uppskatta det och dels för att det finns en stor publik i rörelse då. Tjörn har sedan gammalt en rik kultur- och festivaltradition under sommaren och här ville vi pröva att ansluta till något större sammanhang.

Ida Kaivola, kultursamordnare på Tjörn, hade hört talas om Klonen redan innan vi hörde av oss. Så när det första utskicket kom, nappade hon direkt. Vi träffades en höstdag 2008 på Sundsby Säteri, den vackra gamla gården med anor från 1300-talet som på 1600-talet var hem för den mäktiga jordägaren Margareta Huitfeldt och numera är kulturcentrum ägt av Tjörns kommun. Efter den första koppen kaffe var det bestämt: vi kör! Vi blev också snabbt eniga om att påföljande sommar skulle vara en perfekt tidpunkt.

En tid senare började jakten på lämpliga lokaler. Vi visste att vi skulle behöva förvara Klonen nedpackad på sina lastpallar en tid innan vi skulle spela, så första utmaningen var att hitta en bra och någorlunda lättillgänglig lagerlokal. Det visade sig att även en sådan praktisk fråga kan öppna upp för oväntade kulturutbyten. Ida prövade många olika kontakter och fann till slut en av sillfabrikernas lagerlokaler på Klädesholmen. Doften av kryddsill förstärktes av vårsolen när vi trixade lastbilen med Klonen genom det gamla fiskelägets trånga gränder. Bland silltunnor och dieselindränkta presenningar kunde vi så ställa in vår ömtåliga last i en alldeles genuin sjöbod, även om våra stora draperier i svart moltontyg aldrig hämtade sig från den förvaringen (de möglade och sillukten sitter fortfarande i). Men det öppnade utan tvekan för en rejäl portion nyfikenhet – en dansscen här? Varför då? Hur då? Hur ska det se ut?

Maria Bäckersten

IK: "Flera med anknytning till Klädesholmen kom ju sen och tittade på invigningen. Så det var ett tacksamt sätt att öppna upp för nya målgrupper, till exempel sillfabrikörer."

Nästa utmaning blev att hitta en lämplig lokal att spela i. Maria Bäckersten, kultursekreterare, kom att tänka på bygdegården i Rönnäng, och den visade sig fungera mycket bra som spelplats. Den stora salen hade tillräckliga utrymmen och det var enkelt att få in och ut material och utrustning. Dessutom tyckte den mycket aktiva Bygdegårdsföreningen att detta kunde vara en spännande händelse, men vi fick lova att vara rädda om det fina trägolvet. Och så fick vi veta att vi måste vara tysta och stilla på söndagar mellan elva och ett, för då hade den lilla frikyrkoförsamlingen gudstjänst på vinden.

Men Bygdegårdsföreningen med sin entusiastiske ordförande Bertil Berntsson i spetsen gick med liv och lust in för att sprida vårt budskap. Här fanns en vana att genomföra många olika slags kulturarrangemang och en öppenhet för det som var annorlunda och nytt. Vi hade som vanligt gjort original till marknadsföringsmaterialet, kommunen stod för tryckningen och snart var ett par tusen flygblad spridda över hela Tjörn.

IK: "Marias kontakter med Tjörn och Tjörnborna betydde mycket. Hon visste ju att bygdegårdsföreningens medlemmar brukar gå ut med information, när de har något arrangemang där. Och det fungerade ju väldigt bra. Det var ju inte helt självklart att en internationell dansscen hamnar i en bygdegård i en liten fiskeby i Bohusläns skärgård. Men bygdegården ligger vid vägen, folk vet var den är, det är lätt att parkera, det är inga problem att hitta dit. Det är många sommargäster som rör sig där, som är öppna för annorlunda kulturhändelser."

I Rönnäng lade vi upp programmet på ett lite annorlunda sätt. Vi kallade evenemanget för minifestival och lade tio föreställningskvällar mer eller mindre i rad med bara en dags mellanrum. Maria och Ida kom också med förslaget att vi skulle lägga spelperioden i anslutning till Träbåtsfestivalen, som äger rum i början av juli i Skärhamn. Det är ett populärt evenemang med mycket folk i rörelse. Vi kunde medverka i festivalens invigningsprogram med ett kort dansnummer och samtidigt få chans att göra reklam för vår egen spännande dansfestival.

Nu gällde det bara att få folk att förstå att de måste förflytta sig från träbåtarna i Skärhamn till dansupplevelserna i Rönnäng några kilometer söderut.

Vi valde ett Invigningsstycke som $E=mc^2$ Danskonst redan studerat in och uppfört vid en annan öppningsceremoni. Vi insåg också att det passade bra tematiskt med invigningen av träbåtsfestivalen. Och det blev fördäcket på en kustkorvett från danska marinen som just anlöpt den gamla skuthamnen i Skärhamn, som blev vår spelplats med alla vimplar som fladdrade i blåsten. Perfekt för "Vimplarna".

IK: "Det blev väldigt lyckat upplevde jag. Jag har också fått många kommentarer efteråt från människor, som tyckte att det ni gjorde på invigningen var väldigt, väldigt bra. Det bestämdes ju på kort tid, men det blev ändå oerhört lyckat. Det är en konst att så snabbt kunna läsa av en plats och i det här fallet dessutom en båt och göra något så bra av det."

Till Rönnäng hade vi bjudit in Fabrice Dugied från Paris att dela scen med Ami Skånberg-Dahlstedt och Galina Borrisova från Sofia i Bulgarien. Programmet omfattade Fabrice hyllning till den moderna dansens pionjärer i Blue Purple Pink samt den mer konkreta hyllningen till gatans estetik i Box one up. Ami som studerat klassisk japansk dans under flera år gav prov på bredden i denna form med både dramatiska groteska skeenden och estetiskt vackra. Galina arbetar alltid med rollgestalter i olika skepnader och material.

Men satte då minifestivalen i Klonen några mer bestående avtryck?

IK: "Eftersom det var så pass lång spelperiod i Rönnäng, så hann det bli en snackis på ön.

Och ingen av dem, som var med på premiärkvällen, lär väl glömma när Lee Kumah Nathansen kapsejsade i sitt lotusblad i hamnbassängen utanför bygdegården. Men det var positivt, inte minst för alla dem som kommit dit av nyfikenhet och som kanske hade en föreställning om att detta skulle vara något väldigt pretentiöst och högtidligt. Lees haveri tog liksom udden av det.

Barnföreställningarna "Den lilla Lotusblomman" bidrog också till detta. Det var en öppning för alla att man även spelade för barn."

Klonen i sig har ju ett dockskåpsformat – tänk om man bytte till 15 ... 20 stolar i barnformat. Det är egentligen en underbar vision av en slags barnens dansteater.”

Ensemblen inkvarterades i semesterlägenheter hos Hotell & Konferens i Rönnäng, ett boende som var mycket lyckat. Vår utländska gäster kände sig som barn i paradiset med morgondopp i havet och färska jordgubbar efter de gemensamma middagarna. Vi hade möjlighet att umgås och utbyta tankar. Möjligheten att låna vår bil och ge sig ut på upptäktsfärd på ön utnyttjade de. Returvaruhuset i Stenungsund blev en favoritplats till vår förvåning och många märkliga troféer släpades sedan utomlands efter sejouren i Sverige.

Hur skulle man kunna följa upp de tio sommandagarna med Klonen i nya evengemang. En tanke är att göra ett samarbetsprojekt med flera arrangörer, som delar på kostnaderna för att ta internationella gästspel till Tjörn.

IK: “Att spela över en lite längre period är definitivt en framgångsfaktor. Men det skulle vara väldigt spännande att pröva att spela på flera olika platser i kommunen. För att göra projekt framöver skulle det ju vara motiverat att få med Västra Götalandsregionen lite mer aktivt, och då kanske jobba med hela södra Bohuslän, även Kungälv och Öckerö. Kammarmusikfestivalen är ju också ett evenemang, som skulle kunna utvecklas till att också innehålla dansinslag och olika former av samarbeten med kammarmusiker.”

Borås

15

14

DEN
LÅNGA
VANDRINGEN

I den sydöstra delen av Västra Götalandsregionen prövade vi att närma oss alla kommunerna i Sjuhäradsbygden. Vi inledde kontakter med Sjuhäradsbygdens kommunalförbund och besökte bl.a. Tranemo kommun och dess kulturskola. Vi presenterade oss och Klonen på gemensamma möten med företrädare för alla kommuner. Och vi tyckte oss möta en försiktig nyfikenhet. Här övervägde vi också möjligheten att placera Klonen på ett ställe och sedan samordna marknadsföring och publikarbete med fler av de angränsande kommunerna. Vi talade t.ex. om tanken på att hämta upp publik i en dansbuss, något som Danskontoret i Västra Götalandsregionen med framgång prövat på andra håll – så att människor bekvämt skulle kunna komma till en föreställning även från mer avlägsna trakter.

Vi prövade också att tillsammans med Borås söka projekt pengar från Sjuhärads kommunalförbund för ett sådant gemensamt projektupplägg. Men den ansökan vann inget gehör.

Det starkaste intresset liksom de flesta möjligheterna fanns alltså i Borås. Vi träffade dåvarande kulturchefen Elisabeth Lundgren och Ulla-Britt Möller, kultursekreterare med särskilt ansvar för dansområdet.

UBM: "För oss var det genast självklart att vi skulle ta till oss idén med Klonen. Det gällde ju bara att hitta rätt lokal, där den kunde få plats. Att Elisabeth Lundgren, som tidigare varit kulturchef i Kungälv, och Gun kände varandra sedan länge gjorde ju saker och ting ännu enklare."

Trots till synes gott om lämpliga lokaler mitt i stan drog processen ut på tiden. Kommunens hela kulturverksamhet var inne i en flyttkarusell eftersom Borås kulturhus skulle totalrenoveras under en tvåårsperiod och all verksamhet fick flytta in i provisorier under den tiden. Lokaler i det nedlagda Borås Wäfveri blev tillfälligt kulturhus. Där fanns stora ytor, men det visade sig att Borås Stadsteater behövde dem för att klara sin verksamhet.

Några kvarter bort längs Viskan mitt i stan ligger Simonsland och det som en gång var Borås Konstsilkefabrik. Här fanns däremot lokaler, som stod tomma i väntan på ombyggnad, och en privat fastighetsägare, som genast var positiv till att låta Klonen husera där en tid.

Magin i en spännande plats är en viktig del av konceptet 24kvadrat Klonen. Att Klonen placeras på en udda plats blir en viktig del i helhetsupplevelsen. Här stod stora öde maskinhallar, där en gång jättelika spinnmaskiner dundrat och dammat. Nu var det tyst och tomt med en svag doft av maskinolja. Fikarummen hade lämnats plötsligt en dag och kaffekopparna stod fortfarande på borden, en märklig känsla av historiskt uppbrott, en katastrof måste fått människorna att lämna i all hast. Det fanns också en gammal arbetarteater, men den var nu för liten för att hysa en inneboende i form av ytterligare en scenlokal.

I en stor maskinhall på nästan 1000 kvadratmeter lyckades vi hitta ett ställe där Klonen på 10 cm när gick in mellan pelare och gamla ventilationstrummor. Flera mätningar med laser krävdes för, när man väl börjat bygga i ena ändan måste det ju stämma även i de andra sektionerna.

Publiken fick vänta nere i personalentrén för att sedan ledas i grupp genom vindlande korridorer och trapphus, in i den mörklagda hallen, där ett mystiskt svagt ljus mötte dem, och vidare fram till Klonens dörr, där Gun och Lars tog emot.

UBM: "Men det blev perfekt i Simonsland. Det var ett äventyr att gå uppför trappor och sen in i mörkret. Men i och med att det inte varit någon verksamhet i Simonsland på länge, så var det kanske inte så lätt för publiken att hitta dit."

Trots reportage i Borås tidning, annonsering, flygblad och affischer fyllde vi inte alltid de femton publikplatserna. Man kan fundera på vad det beror på. Borås är ju trots allt en tämligen dynamisk kulturstad med en ganska stor kulturintresserad publik.

UBM: "Det stämmer. Och det finns ett stort kulturutbud. Samtidigt går publiken oftast dit man är van att gå. Man går till Åhaga, för där vet man att det återkommer vissa arrangemang; man går till Kulturhuset, för där händer det man förväntar sig ska hända. Och så kommer Simonsland helt plötsligt, och dit har man ju aldrig gått!"

Vi fick många förfrågningar från Boråsare som undrade var Simonsland ligger och hur man hittar dit. Lite överraskande, eftersom det finns mitt i stan och är tydligt skyltat.

UBM: "Vid den tidpunkten var det ett dött kvarter, egentligen bara ett skal och tömda fabriker. Hade vi fortsatt med fler föreställningar under en längre tid, så hade stigen dit snart trampats upp. Men det behövs alltid tid för att trampa upp nya stigar. Men jag inser efteråt att vi skulle lagt ner mer tid på att marknadsföra Klonen i Simonsland."

Man kan diskutera hur effektivt det är att annonsera i dagspressen. Det är förhållandevis dyrt och fungerar oftast så, att de som är förhållandevis vana att läsa annonser om kulturevenemang, också ser sådana annonser. Men den kategorin skulle förmodligen upptäcka ett sånt här evenemang ändå.

UBM: "Separatannonser är jättesvårt. Evenemanget måste finnas med i kommunens vecko- och månadsannonsering, så att man får upp ögonen för vad som är på gång. Därför la vi in informationen om Klonen i teaterns veckoannonsering. Däremot hann vi inte få med informationen i den stripe vi trycker inför varje säsong med Dans i Borås. Där skulle det ha varit med, för då hade det syntts i ett sammanhang. Fler föreställningar under en längre period hade förmodligen gett resultat."

Lärdomen från Borås blev än en gång: mer uthållighet och längre tid så får man igång det publikmässigt.

UBM: "Så har vi ju byggt upp Dans i Borås. Man känner igen våra tryckta stripes och förväntar sig ny information varje halvår via den. Dans i Borås stöds ju både av Kulturrådet, Västra Götalandsregionen och Borås stad för att nå ut med den professionella dansen. I praktiken jobbar vi som en arrangörsorganisation som gör både barn, ungdoms och vuxenföreställningar. Och vi ingår i Dansnät Sverige. Det garanterar ju att vi också får de internationella dansgrupperna."

Vad händer när man sätter igång ett sånt här projekt? I Borås har ni erfarenheter av offentlig skulptur?

UBM: "Det är riktigt att det blev mycket uppståndelse kring Pinocchio-skulpturen. Men nu är det ju lugnt Boråsarna har tagit detta till sitt hjärta. Vi startade Dansserien 2008 och dess publik i alla åldrar växer. Vi spelar både för barn och vuxna, och vi har både nationella och internationella gästspel. Så någonstans gör ju den professionella dansen avtryck. Och det är mycket viktigt att vi kan stå för ett professionellt utbud, både i stort och smått, både för barn och vuxna."

Kulturkontoret har tidigare gjort enkätundersökningar för att ta reda på hur läget är för dansen i Borås. Det visade sig att det finns många som dansar på sin fritid. Det är en utmaning att få alla dem att också gå och se en professionell föreställning.

UBM: "Det har vi lyckats ganska bra med. Eleverna på estetiska programmets danslinje på gymnasiet kommer ju, vissa från kulturskolan kommer, aktiva från föreningen Hemgården kommer också. Så det finns ett bra underlag. Vi har inte gjort någon uppföljande publikundersökning efter 24kvadrat Klonen, men vi som var där fick en otrolig upplevelse, både av placeringen i Simonsland och av artisterna som framträdde."

En lokal i väntan på något nytt och en ekande tomhet, dofterna blir till viktiga delar i upplevelsen i Borås. Det var ju en underbar upplevelse när Tommy Håkansson i Mirelle Leblancs "Jag är ett vrak" plötsligt går ut från scenen, igenom Klonens ytterdörr och ropar "Hallå!" Kan ensamheten och ödsligheten få ett tydligare uttryck än i dessa ekande lokaler. Plötsligt hade Klonen en ytterligare skala ... NomoDaco utnyttjade också kringutrymmena genom att låta ett dansstycke utspelas utanför Klonen, en utomhusföreställning inomhus, publiken befann ju sig uppenbarligen utanför "scenrummet". Och i Gunilla Janssons solo tycks ju ballongerna komma från industritaket – en märklig känsla av att befinna sig på gränsen mellan inom- och utomhus. Kanske bidrog den tydliga temperaturskillnaden mellan industrilokalen och scenrummet, till att förstärka just denna upplevelse.

4

DISKUS-
SION

DalsLånged – Tibro – (Strömstad) – Ale – Kungälv – Rönnäng – Borås – Gullspång.

Sex platser, nästan sju med ett åttonde i sikte. Hur gick det egentligen? Blev det som vi hade tänkt oss? Har vi lärt oss något? Hur gör vi nästa gång?

Det var svårt i starten att skapa intresse för projektet kanske för att det kom från en utomstående fri aktör. Om initiativet istället hade kommit från en bygdens son eller dotter eller från en institution hade kommunpolitikerna säkert sett "nyttan" med projektet mycket lättare. Så, innan det nästan blev gratis, var det bara en kommun eller rättare sagt "skola" dvs Universitetet i DalsLånged, som var allvarligt intresserad. Vår producent hann ringa och presentera idén för ca hälften av de 49 kommunerna för att få möjlighet att skicka vårt prospekt.

Först när projektet led mot sitt slut vaknade ett antal kommuner, vilka nu står i kö för att bli nästa värdkommun för Klonen. Uppenbarligen är det svårt att självständigt ta ställning, lättare att haka på det som andra redan provat. Mycket kan väl tillskrivas både allmän okunnighet om vad konst skall vara bra för, danskonst i synnerhet, och att kostnadsnivån för konstprojekt innefattar lönekostnader till professionellt arbetande konstnärer. Slutsats trögt i inledningen och lättare på slutet.

Den nutida danskonsten betraktas ju

fortfarande av många som en smal genre och en konstform med utpräglad storstadsanknytning. Publikintresset, anslagen och antalet aktiva konstutövare har visserligen ökat under den senaste tioårsperioden, men det uppmärksammas främst i Stockholm, Göteborg och Malmö. Även städer som Umeå, Karlstad och Borås har fått en ökad aktivitet kring den nutida danskonsten.

Men hur ser egentligen skillnaderna ut, när det gäller bilden av smal kultur? Det kan tyckas som att danskonsten nu liksom tidigare tillhör ett slags centrum och att publiken främst återfinns bland en välutbildad medelklassdominerad kulturelit i storstäderna; människor som är bekanta med dansen som konstform och som gärna söker sig till nya konstuttryck, experiment och projekt.

Man kan fråga sig hur detta i så fall påverkar stödet till danskonsten.

Handläggande tjänstemän och beslutande politiker tillhör till största delen också detta skikt.

De är intresserade och håller sig väl informerade om vad som händer inom dansområdet.

Regionaliseringen av kulturen märks givetvis även när det gäller dansen, men det är en lång väg kvar till en situation där lokala politiker och tjänstemän betraktar danskonst på samma sätt som bibliotek eller föreningsbidrag till idrotten.

Det är också sant att det hittills bara har funnits tillgång till daglig träning för professionella dansare utanför institutionerna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Man har egentligen aldrig systematiskt utrett var och hur man skulle kunna ordna detta praktiskt även på andra håll i landet.

Här finns ett strukturproblem. Vi är övertygade om att det finns en potentiell publik för nutida danskonst över hela landet. En centrum/periferiproblematik kan lätt bli en form av självuppfyllande profetia. Hur skulle bilden se ut om dansare hade tillgång till utbildningar, träning och spelmöjligheter på en rikstäckande nivå?

Kommunerna särskilt de mindre och fattigare – ger ytterst sällan produktionsstöd till danskonstnärer. Ska du som dansare flytta till en mindre landsortskommun måste du veta att det finns något att leva på, att det finns någonstans att bo, träna, spela m.m. Detta arbetar t.ex. danskonsulenterna i Västra Götalandsregionen för, men det sker i stenhård konkurrens med andra behov och prioriteringar.

Vara kommun har blivit något av ett mönster för en kulturkommun genom satsningen på sitt konserthus. Man visar år efter år på nya positiva synergier som uppstår genom att man konsekvent satsat på kulturen som motor för lokal utveckling.

Man skulle kunna tänka sig kommuner

som på motsvarande sätt väljer dansen som strategiskt utvecklingsfaktor. Det skulle, åtminstone under ett antal år av start och utveckling, kräva regionala insatser. Samtidigt förväntar sig regionerna att det är kommunala initiativ och beslut som måste till för att något ska hända. Ett moment 22 uppstår då mellan kommuner och regioner.

Återstår staten som garant för danskonstens utveckling. Statliga stödinsatser riktar sig främst till redan etablerade verksamheter och strukturer och helt naturligt hamnar dessa insatser oftare i storstäderna, där produktions- och repetitionsmöjligheterna finns. Statens Kulturråd har också fortsatt ansvar för att den icke institutionella danskonsten får stöd och kan utvecklas. På departementsnivå har man säkert insett faran med att lämna även de pengarna i den regionala påse som blir framtidens modell och där regionerna själva skall bestämma detaljerna.

Ytterst är ju detta en politisk fråga. Ska vi över huvud taget ha ett offentligt stöd för konstnärlig verksamhet? Och vad händer när vi ställer ledgångsoperationer mot dansföreställningar? I vår region har konstens nytta nu dykt upp på dagordningen, konsten som räddare av allhandla verksamheter, bara inte den egna självklara. Integration, Turism, Hälsa, Arbetslöshet, Utanförskap. Allt skall lösas av konstnärer, som verkar som en slags

stora samhällspedagoger, som har lösningar på allt.

Frågan är vad konsten gör med samhället? Vi menar att konstens funktion alltid måste vara att ifrågasätta den rådande ordningen, skapa alternativa förslag för utvecklingen av samhället. Därför måste konsten kämpa, där man säger nej till det nya, övervinna motstånd och ibland smyga sig in via oväntade bakvägar.

Göteborgs Stad antog i slutet av 1990-talet en kulturpolitisk strategi, där man gjorde en tydlig åtskillnad mellan konst som det fria skapandet och kultur som gemensamma normer, traditioner och mänskliga aktiviteter.

“Med denna uppdelning är det nödvändigt att ställa olika krav på konst och kultur, på konstpolitik och kulturpolitik. Konsten kan inte reduceras till ett redskap för ekonomiska, sociala, religiösa eller politiska syften utan att förlora i innebörd, trovärdighet och kvalitet. Kulturen kan å andra sidan vara ett sådant redskap.”

Vidare refererar man till Pierre Bourdieus tankar om den kulturella kompetensen och skriver:

“Det kulturella kapitalet refererar till den enskilda individens kunskap och kulturella kompetens, medan det symboliska kapitalet handlar om den prestige och status som individen uppnår via den kulturella kompetensen. Om inte möjligheter erbjuds alla samhällsgrupper att utifrån egna

förutsättningar tillägna sig och utveckla kulturellt kapital riskerar den kulturella segregationen att öka.”

Hittills har staten i stor utsträckning stått för en sådan syn genom att stödja icke etablerade konstformer. För vår del blev Stiftelsen Framtidens Kultur just denna garant. Vår utgångspunkt för att föra ut Klonen i Västra Götaland har varit att det, som är okänt kan man inte efterfråga.

Vår utgångspunkt har också varit att alla människor har en kulturell kompetens men alla får inte tillgång till de skattemedel som avsatts för att utveckla det kulturella kapitalet. Genom att på ett enkelt och billigt sätt visa vad vi håller på med har vi velat öppna en dörr för vem som helst.

Det handlar till stor del om att respektera en publik för vad den är. Man får inte ta ifrån någon människa hennes upplevelse, utan tvärt om lyssna, ta in och lära med ödmjukhet, men utan att kompromissa med det konstnärliga uttrycket. De flesta som vi möter i Klonen har säkert inga förutfattade meningar om vad dans i vår form är, men det är givetvis rimligt att man tvekar inför det som är nytt. Man kan inte ha en åsikt om något som man inte vet något om. Därför är det modigt att kliva in i Klonen. Att komma utifrån är alltid en utmaning.

Klonen som projekt

Vi har sett detta som ett bild- och danskonstprojekt i förening. Projektet i sin helhet är ett bildkonstprojekt i sin kompromisslösa utformning medan innehållet hänför sig till dansvärlden.

Det är ett sammanhållet koncept som innehåller flera olika komponenter. Det personliga mottagandet och presentationerna, som Gun Lund och Lars Persson gör vid varje föreställning, betyder mycket för att publiken ska kunna spänna av och känna sig trygg. Med ett personligt tilltal, humor och stor kunskap lotsar de även den som inte är så van vid dansen som konstform in i en magisk liten värld av upplevelser, känslor och överraskningar. Vår erfarenhet är att alla som vi väl får över tröskeln till Klonen upplever något mycket positivt, som de inte trodde att de skulle få vara med om. Man märker att det som visas inte är farligt eller svårt, utan kul. Dans kan vara vacker, gåtfull, utmanande, rolig och dråplig, vad du vill!

Men i kontakten med kommunerna uppstod ibland invändningar vad gällde Klonens användning och dess roll som just konstverk i sig. Ingen ifrågasatte vår kompetens att skapa själva programmen, att hitta de rätta artisterna. Däremot såg man Klonen ofta enbart som en praktisk lokal och försökte sig då på att föreslå att den skulle användas för andra syften, när den nu ändå stod där. Vi måste förklara att Klonen var ett helt, ett konstverk i sig,

bygget, konceptet, formen och innehållet. Klonen stod för ett estetiskt och konstnärligt val, som vi behärskade oinskränkt, hur behjärtansvärt det än skulle vara att öppna den för ungdomsverksamhet eller annan amatörverksamhet i mellantiden. Att ett bygge kunde vara ett konstverk och skulle förlora den rollen, om andra fick ta över, var inte alltid så lätt att förstå. Vi insåg också att många som arbetar med kulturfrågor ute i kommuner egentligen när hemliga drömmar om att själva vara utövande i stället.

Man kan också fundera på om och hur olika kulturella skillnader lokalt kan spela roll för hur det vi gjorde uppfattades. Hälften av utrymmena där Klonen byggdes upp skedde i vad som fortfarande uppfattas som annorlunda lokaler.

Konst- experiment i småkommuner

En gammal god svensk politisk tradition är att en stark offentlig kultursektor ansvarar för att tillgången till konst och kultur fördelas jämnt över landet och att även icke kulturvana grupper får möjlighet att möta även smala konstnärliga uttryck.

I små kommuner blir det en balansgång mellan att bevara och stödja det man har och att ge utrymme för nyskapande. Eftersom resurserna oftast är minimala blir det lätt att man går den enklaste vägen och ägnar sig mer åt att göra som man alltid gjort än att skapa nytt.

I sådana miljöer blir enskilda individers och eldsjälares initiativkraft och erfarenhet av stor betydelse. I Bengtsfors kommun upplevde vi hur initiativet togs av en enskild person med stort kulturintresse och en framskjuten position men inte i kommunen, utan i en statlig organisation, Stenebyskolan vid Göteborgs Universitet. Barbro Erlandsson Bratt drev inte bara projektet på lokal nivå, utan gjorde även avgörande insatser på marknadsföringssidan. Hon såg till att kommunen annonserade vid två tillfällen (kommunen gjorde annonserna, bekostade dem) och hon bearbetade aktivt alla elever på skolan och uppmanade dem att inte missa gästspelet i Klonen.

Hon fanns som eldsjäl i frontlinjen. Det är förstås nödvändigt att eldsjälen har både en lokal förankring och kan sin trakt, samtidigt som det måste finnas ett

helikopterperspektiv och globala kunskaper. Den som driver ett konstnärligt experiment måste gilla att kunna ta del av olika kulturella aktiviteter, att få vara med live, och att se till att det kan hända saker på de mest oväntade platser. De eldsjälar som kan se att exempelvis Dalslands små kommuner skulle kunna bli mer synliga och kända för det unika kulturutbud som faktiskt finns, som ser kvalitén i det, kan spela en avgörande roll för det kulturella självförtroende, som måste till för att konstnärliga experiment ska kunna genomföras och få följdverkningar.

Men hur ger man mera näring till de lokala kulturhändelser, där man har sått ett frö? Vilka blir de moraliska och politiska konsekvenserna? Många händelser blir ett minne, positivt eller negativt, som riskerar att förblekna.

Att ge de lokala entusiasterna redskap för att ta vara på den spontana energi som uppstår, när projektet pågår, är en viktig förutsättning. Det gäller att tillräckligt många människor hakar på och vill utnyttja möjligheterna att få mer av de resurser och konstutövare som finns till hands under projektiden.

I många av de kommuner som besökts av Klonen har tankar på någon form av fortsättning kommit upp. I Dals Långed ville till och med platschefen på Arbetsmarknadscentrum köpa Klonen, eftersom han tyckte det var så bra akustik i den att

han vill använda den som inspelningsstudio.

Om Klonen hade stått på plats ett år eller kanske ännu mer så hade nog fler vant sig vid att den fanns där och man hade kunnat planera för fler händelser i den. Den modellen vill vi pröva i nästa skede i Klonens verksamhet.

Tid är en bristvara i sådana här sammanhang. Ibland kanske man överskattar idéns möjligheter.

Det är lätt att få folk att bli entusiastiska över idén i inledningsskeendet, men sedan, när det ska genomföras, så tornar alla problem med svårigheter att få fram pengar och passande lokal m.m. upp sig. Det är då som eldsjälerna behöver kompletteras och stödjas av en erfaren politiker, kulturchef eller kommunchef, som kan bedöma, vad man får, vilka nya upplevelser projektet kan generera och som visar att man ligger i framkant osv. Och detta innan man börjar titta på vad det kostar. Vi har t o m upplevt en tveksamhet för att inte säga misstänksamhet inför detta att projektet Klonen i och med stödet från

Framtidens kultur nästan inte kostade kommunen något alls, förutom marknadsföring, lokal och boende. Man blir undrande inför det som är gratis, det ligger liksom utanför ramarna för det tänkbare. Det har inte alls varit så att alla kastat sig om halsen på oss av lycka över att man kunde få ett kulturprojekt så billigt.

Exempelvis var vi tidigt i processen i Bengtsfors där vi bl.a. diskuterade kommunförbundet Fyrbodals roll. Då upplevde vi en viss uppgivenhet från kommunens sida, med inställningen att om vi inte har eldsjälarna är det ingen idé att ens försöka. I Sjuhärad fann vi sådana eldsjälarna i den största och mest kulturvana kommunen.

Mötet mellan eldsjälarna och byråkraten måste syfta till att stärka den fulla tilltron till kultur som utvecklande och förändrande kraft i en liten kommun.

Om marknadsföring och publikarbete

Den stora utmaningen på de platser vi besökt har varit den lokala marknadsföringen. Hur får man folk att hitta till den här händelsen, i och med att det är något ganska smalt och främmande, och att det är ganska få föreställningar under en begränsad tid.

Kommunala organisationer är sällan bra på marknadsföring. Man litar till sina rutiner. När något extraordinärt händer som går utanför de vardagliga ramarna uppstår stor osäkerhet. Man väljer då oftast att göra som man alltid gjort.

Hur får man en publik att komma till ett udda och tillfälligt kulturprojekt? Räcker det att enbart sprida tryckt material, affischer, flygblad, annonser enligt kommunens sedvanliga rutiner? Hur mycket betyder den personliga kontakten?

Ofta kan ett personligt möte vara avgörande. Särskilt i en mindre kommun blir stora och aktiva personliga kontakter avgörande för att man ska nå ut med kommunikationen. En kultursekreterare blir lätt isolerad och har ofta sina rutiner som man följer, när det gäller annonsering, affischering m.m. Det gäller att det finns både en administrativ bas och en eldsjäl för att marknadsföringen ska fungera.

Mediasituationen varierar stort inom Västra Götaland. I Dalsland är medialandskapet påfallande uppdelat. Här finns 5 1/2 kommuner med totalt ca 53

000 invånare med fyra lokaltidningar, som i princip följer kommungränserna. Dalslänningarna är alltså ovanligt väl informerade om vad som händer i den egna kommunen, men får inte veta mycket om vad som händer på andra sidan kommungränsen. Samtidigt riktar sig Dalslandskommunerna bort från varandra. Melleruds kommun tittar mot Vänersborg, med tidningen TT-Ela. Dalslänningen skriver om Bengtsfors och Eds kommuner. Bohuslänningen med bas i Uddevalla täcker Färgelanda och Färgelandabon tittar åt Uddevalla. Åmål har Provinstidningen Dalsland, och den skriver i stort sett bara om Åmål, Säffle.

Och ska man annonsera som kulturaktör så har man bara råd att göra det i en tidning. Var och en har sitt presstöd i botten så någon motivation att samarbeta för att överleva finns knappast.

NWT skriver bara om norra delen av Dalsland, och GP har helt och hållet lämnat landskapet. Allt detta gör att många människor inte vet om vad som händer på andra sidan kommungränsen.

Samtidigt är det ett faktum att det händer mycket inom kulturlivet i Dalsland, mer än i de flesta motsvarande områden med dryga 50 000 invånare. I det avseende är landskapet ganska likt Island. Liten befolkning men intensivt kulturliv. Men hur ska detta bli synligt både inom och utanför landskapet?

De kulturintresserade är vana att hålla och även sprida informationen om det dalsländska kulturlivet regionalt och nationellt. Festivaler, utställningar, musikevenemang av hög klass kan locka en betydligt större publik än idag.

Kulturbruket på Dal, Not Quite m.fl. står för en kvalitetskänsla och ett engagemang inom en kulturell sfär som många även utanför landskapet skulle uppskatta.

Omvänt gäller att många invånare i mindre kommuner gärna skulle låta sig inspireras av mer tillfälliga kulturhändelser på hemmaplan. Besökare i Klonen har sagt till oss – *Nu måste jag ju åka till Göteborg för att få uppleva Originalen också*. Men för att det verkligen ska hända måste det finnas en kontinuitet och möjligheter, t.ex. för det professionella danskompaniet, att återknyta kontakten

Hur gör man för att allt inte bara blir ett vackert minne, som inte leder till något mera?

En kärnfråga är hur man gör för att nå igenom mediabusset, så att folk hajar till.

Det verkar vara viktigt att både sprida information på konventionellt sätt och samtidigt genom personliga kontakter och nätverk. Dans är ju smalt och upplevs väl av många som något svårt och främmande. En märklig kommentar som vi ofta får när

vi frågar om folk har lust att komma är – *Men, jag är så dålig på att dansa*.

Som om man måste kunna spela trumpet för att gå på en konsert med Haydns musik. Så säger man ju varken om teater eller bildkonst.

Säkert är många rädda för att inte förstå, för att man ska känna sig dum. Teater och musik är mycket mer etablerat, så där känner sig de flesta mycket tryggare.

Men det finns en liten krets, som alltid kommer för att uppleva dans. Och vi miss-tänker att det finns en större krets människor som borde komma, som inte vet om att de egentligen gillar detta.

När de väl är där, märker vi att det blir en så fantastisk positiv reaktion. De kommer ofta tillbaka, när de väl har hittat oss. Och så sprider sig intresset den vägen via bekantskapskretsar osv. Det är en process som tar tid och det kräver tålamod. Man kan till exempel fråga sig hur mycket publikintresset skulle öka på en mindre ort om det fanns möjlighet till längre spelperioder som gav människor chans att välja på fler föreställningskvällar över en längre tid.

Framtiden

Drömmen om ett andra och kanske tredje 24kvadrat är ännu ett konstprojekt i sig – en spännande ide om identitet och virtualitet – en fråga om hur vi konstituerar vår värld – hur vi ser på tid och rum. Både publik och artister skulle kunna sväva i ovisshet om var de egentligen befinner sig rent geografiskt – en exakt kopia skulle just ställa frågor om vad som är våra hållpunkter i tillvaron.

Den nya Dansens hus i Vgr kanske borde vara virtuellt. 24kvadrat Klonens resa genom Västra Götaland har på sätt och vis varit början på en inventering, där vi sett, att alla dessa platser vi besökt kan utgöra delar av ett Dansens Hus.

Innehållet i föreställningarna och alla dessa olika miljöer bildar ett regionalt rum som existerar överallt samtidigt. Det som räknas är som alltid innehållet - konsten. För oss är det viktigt att konsten kan leva vidare som ett verktyg för ökad förståelse människor emellan. Att ge konstnärer möjlighet att mötas på riktigt

är av avgörande betydelse, inte minst inom danskonsten. Vi tror att djupare möten under en längre tid mellan danskonstnärer bidrar till just ökad förståelse för andra människors livsbetingelser. Man kan jämföra sina levnadsvillkor, möjligheter att försörja sig, produktionsvillkor, förutsättningar. Varför kan t ex amerikanska dansare i så många fall inte ha normala familjerelationer med barn, vänner och socialt umgänge? Kanske för att de måste ha tre jobb (minst) för att kunna överleva. Och varför blir dansare i Brasilien mordhotade när de försöker använda danskonsten för att bidra till social förändring i ett nedgången bostadsområde?

Vi tänker fortsätta att sammanföra utländska gäster med svenska. Samkvämen med artisterna ger en rad positiva effekter mänskligt, socialt, konstnärligt. Våra svenska artister mäter sig med de internationella. Danskonstnärerna möter varandra i omklädningsrummet, under repetitionerna och i mötet med publiken.

Det resulterar i konstnärliga diskussioner, utbyten av rörelsematerial och ibland till gemensamma projekt.

Vi sätter ihop artister och komponerar programmen för att skapa spännande kvällar, där artister kontrasterar eller kompletterar varandra, och där vi tror att just dessa människor har viktiga saker att ge varandra och publiken i samverkan.

Danskonsten är till sin natur internationell, interkulturell och gränsöverskridande. Vi jobbar ofta utan ord och vi gör det för att skapa förståelse och engagemang. Genom Klonen har vi funnit ett sätt att verka i periferin långt från det centrum, där trender och normer skapas och det är svårt att vara avvikande. Friheten kan märkligt nog vara större ute i periferin. Där kan större mångfald och fler olika uttryck komma till tals och det blir lättare att göra experiment.

Klonen är sitt eget centrum som placerar konsten just på den plats där den aldrig korrumpas: i ditt eget hjärta.

Efter 3 år och 6 kommuner finns det en hel del att fundera över ... men också en fantastisk konstnärlig erfarenhet, spännande teoretiska implikationer.

“Hur vi än försöker definiera det vi gjort är det undflyende och visar nya sidor”

KLONEN SOM
KONSTVERK
OCH
ARKITEKTONISK
SKAPELSE
– EN
POSITIONS-
BESTÄMNING

PRIVAT – OFFENTLIGT

– Vi har alltid varit intresserade av bildkonst och samlat. Då kan man hänga tavlorna på väggen hemma. Om man samlar på rörelser däremot måste man ha en scen, en liten teater att visa dem på. Vi har Sveriges största privata samling av rörelser!

Så brukar vi ibland introducera publiken till den konceptuella aspekten av det vi gör.

– Vi bjuder in våra vänner som vi lärt känna ute i världen. Vi är nyfikna på vad de håller på med just nu och när de kommer hit för att uppträda för Gun och mig så kan ni också få vara med.

På senare år har vi sett en rad initiativ med “hemma hos-gallerier, “hemma hos teater”, där man spelar hos någon som bjudit in sina vänner, och “hemma hos konserter” i olika lägenheter – en modern variant av den musikaliska salongen. 24kvadrat har ibland beskrivits ha en “hemma hos-känsla”.

Men rent faktiskt och teoretisk är detta inte en privat rumslig entitet – vi har redan från början medvetet skapat ett offentligt rum – en teater eller närmare bestämt en dansscen. Det betyder en viss överenskommelse i förhållande till publiken.

Att projektet har en konceptuell nivå var vi klara över på ett tidigt stadium. Den som först såg den potentialen var dåvarande konstkosulanten i Västra Götaland Simon Roos. Han såg Klonen som en självklar besökare på vilken samtida konsthall som helst. Tyvärr möts ju sällan det och det svarta rummet på ett djupare plan. Men Klonen passar onekligen in i båda världarna, både rumsligt och konceptuellt.

PLATS- BESTÄMNING FÖR KLONEN

Flera av lokalerna för Klonen har upplevts som periferi i de samhällen där de finns, inte så att de ligger geografiskt långt bort utan mer mentalt på traditionell "utmark", uttjänta industriområden. Här finns ett inslag av site-specific. Det diskuterades t o m att Klonen skulle placeras på Götaplatsen, med ett vackert lysande klimatskal i samband med den Nordiska kongressen om scenrum 2009. Här hade verket i så fall fått ett eget hus, ett eget tempel och det kanske är dess verkliga slutpunkt, en permanent bostad.

Den mångbottnade rumsliga dimensionen och upplevelsen är viktig – i Borås fanns utomhuskänslan i en rå utkyld lokal som omslöt klonen och värmen och intimiteten innanför. Den expansiva ljudmiljön på samma plats bidrog också, musiken och rösterna hade ju en enorm volym. Här befann man sig verkligen inte i en sluten lokal i Sockerbruket.

Å andra sidan har Klonen landat också i lokaler med en väl definerad användning – en teater, en konsthall, två mässhallar, två dansstudios och en bygdegård. Verket tränger sig in i en för besökaren bekant miljö och relateras därför till det yttre rummet och dess funktion. Blir det mer av ett konstverk i Konsthallen, ja sannolikt. Men vad blir det i bygdegården? Knappast en dansbana.

I Rönning konkurrerade Klonen också med en kyrka i samma format – på övervåningen huserade en religiös utbrytning ur Pingstkyrkan – femton platser i salongen. En märklig parallellvärld som ger anledning till reflektioner om sektmässighet också inom kulturvärlden med subkulturer som aldrig möts, hårda fördömanden om vad som är riktig konst och kultur. Klonen har aldrig varit en sluten miljö trots sin litenhet. Mentalt har den inbjudit publiken till en stor och obegränsad värld.

DET KLONADE RUMMET – ETT LITET HUS

Rent arkitektoniskt tillhör Klonen kategorin “små hus”, “small houses”. Miniaturbyggnader har funnits tidigt i historien. Bramantes Tempietto de San Pietro i Rom byggt 1503 – ett mycket litet tempel skapat på uppdrag av de spanska monarkerna Ferdinand och Isabella.

“For Bramante, the planning of the Tempietto must have represented the union of illusionistic painting and architecture he had spent his career perfecting. The building, too small on the inside to accommodate a congregation (only 15 feet in diameter), was conceived as a ‘picture’ to be looked at from outside, a ‘marker’, a symbol of Saint Peter’s martyrdom.”

I det romantiska engelska trädgårdslandskapet fanns det små dekorationsbyggnader, speglade både estetik och social status – kanske ett rikedomstecken att ha råd med “onyttiga byggnader”.

Kurt Schwitters klassiska Merzbau, från 1930-talet, som visserligen var större, men där de skulpturalt växte inåt från väggarna och krympte de boendes utrymme är en intressant parallell. Idag finns en rad mer eller mindre användbara skapelser, experimenthus och friggebodar som mest liknar konstverk.

Man kan också associera till de installationer som Guillaume Bijl, den belgiske konstnären gjort sig känd för. Han byggde upp hela boutiques och gym i konsthallar och gallerier. Men dessa är knappast befolkade eller funktionella – de saknar all social funktion. De är till synes mycket bekanta formaterade omgivningar som skall få oss att reflektera över tomheten i konsumismen.

Här skiljer sig Klonen på ett avgörande sätt – ingen kan ju anklaga bygget för bristande funktionalitet – om man nu bortser från det tveksamma i att utnyttja en lokal med pelare till dansföreställningar.

Här visas ju faktiskt riktiga, professionella dansverk – det är en dansscen, men med en rad ytterligare dimensioner och komplikationer.

OM SKALAN

Det finns något förtjusande i själva skalan. Vi brukar ofta tala om att gå upp i format för att konsten skall synas. Här är det istället den mänskliga skalan som gör 24kvadrat och Klonen tillgänglig – närmast en taktilitet i formatet, man kan greppa den i sina händer och armar. Det är ju vad vi i praktiken också gör, när vi bygger ihop den. Sektionerna har mänskligt format, de högsta 210 cm.

I samtalet om Klonen finner vi den ibland ännu mer krympt i storlek, vi nöjer oss inte ens med skala 1:1 utan talar om den diminutivt – *Det här är vårt dockskåp*, säger Gun ofta. Det är en sinnebild för den barnsliga fantasin som vi tillåter oss att ha kvar. Drömmen om den lilla teatern (återkommer till detta viktiga begrepp längre fram).

Men till skillnad från dockskåpet har Klonen ingen vacker utsida, ingen fasad. Vi bestämde oss tidigt att inte klä utsidan med t ex tyg, att inte kamouflera den eller skapa en tilltalande yta - det var ju innehållet som var det viktigaste. Detta förstärker intrycket av låda, men också att konstruktionen med bultar och vingmuttrar blir tydligt. Det gillar folk, många känner förtjust på utsidans detaljer. Kanske anknyter detta till vår IKEA-tradition och hembyggen – *Jag skulle faktiskt kunna bygga mig en egen liten teater i MDF-board!* så vet vi att många har uttryckt det.

Vi låter baksidan bli utsida – vi har inget att dölja helt enkelt. Idag finns en designtrend med omålade plywoodkonstruktioner och t o m så kallade OSB-skivor som består av synliga träflisor. Våra arkitektgrannar i Sockerbruket skryter med att de har stan's största bokhylla i just det materialet.

5

5

KLON ELLER ORIGINAL

Vad är kopia och vad är original. Det är en berättigad fråga. Vi fick aldrig någon reaktion från HIGAB, hyresvärden, när vi berättade att en av deras lokaler i Sockerbruket nu var på väg ut i världen – att den skulle placeras både i Stockholm och Malmö. Och vem ringer man till när värmen inte fungerar – HIGAB:s fastighetsskötare i Göteborg så klart.

Vi har redan berättat om åskådaren i Dals-Långed som funderade på att åka till Göteborg för att se “den där kopian” – sitt original hade han ju besökt vid två tillfällen.

Likheten – den är delvis illusorisk, även om vi har ansträngt oss med vissa detaljer. Det finns små skillnader bl a av konstruktionsskäl när allt skall standardiseras. Men känslan av likhet är kraftfull även för den som väl känner båda rummen. Varje gång man springer omkring med en stega mellan scen och köksdel i Klonen blir man förvånad – stegen slår aldrig i balken, den sitter 5–10 cm för högt i förhållande till originalet. Men man går ofta ut genom köksentrén för att slippa komma ut på nödutgångstrappan som finns i Göteborg. Och det känns definitivt konstigt att gå runt på utsidan och in genom dörren till omklädnadsrummet. Likheten sitter mycket i det kroppsliga minnet. Således är dansarna också helt förvirrade innan pelaren kommer på plats – det är något som inte stämmer.

Själva byggandet har också inneburit iakttagelser och funderingar. När blir det ett rum? När man bygger eller dekonstruerar Klonen är det väldigt tydligt vid en viss punkt att “nu är det ett rum”.

Det är inte så enkelt att gränsen går när alla bottensektioner är på plats, det händer senare och lite omärkligt. Man missar alltid övergången, det är som att lyssna på Steve Reichs musik ... du anstränger dig för att höra när förändringen kommer av de små förskjutningarna, så plötsligt låter det bara annorlunda.

DE MEDVERKANDE

För de medverkande har det intima och opretentiösa formatet haft betydelse, man har vågat på ett annat sätt, än om man ställer sig på en stor scen. Inte minst har det varit betydelsefullt när vi haft som idé att ställa "äldre" upphovsmän/kvinnor på scenen igen, be dem att själva dansa verk som de lämnat till andra tolkar.

Vårt nätverk, att just vi frågar, har också varit betydelsefullt. Man har känt förtroende för oss. Guns verksamhet och konstnärsskap har garanterat kvalitet också i detta projekt. Just därför har mycket etablerade internationella profiler kunnat tänka sig att ställa upp även om gager och annat inte varit storslagna.

Kvalitetsaspekten har varit avgörande i de konstnärliga val vi gjort för programmen i Klonen. Publiken har rätt att få det bästa oavsett storlek på salong, scen och hemort. Dansvärlden har på ett mycket konkret sätt kommit närmare publiken – och det i reell form, inte via digital teknik. Det är ganska häftigt att tänka sig att Fine 5 "Landscaping in progress" visas i Tallin, New York, Göteborg och Dals Långed. Livsavgörande konstnärliga upplevelser kräver inte det stora formatet, men väl skickliga, engagerade konstnärer.

NÅGRA REFLEXIONER KRING PUBLIKEN – INTIMITETEN OCH TIDSANDAN

Viktigt har varit den blandade publiken och det demokratiska tilltalet. Horace Engdahl sade vid något tillfälle att den potentiella publiken för nutida dans är obegränsad, men den sannolika högst begränsad. Vi har heller aldrig uteslutit någon publikgrupp, vi har alltid i vårt tilltal försökt få åskådarna att känna sig delaktiga, att ge dem ingångar till konsten. Så många människor har genom åren fått sin ingång i den nutida dansen genom 24kvadrat och Klonens verksamhet. Formatet ... tilltalet och de efterföljande samtalen har gjort det lätt för någon att ta med sig vänner dit. Själva idén med det lilla scenrummet har varit tillräckligt för att bryta igenom – sedan har dansen fått tala för sig! Vi tror ju på dansens kraft. Blandade program har nog också betytt en del, var och en har kunnat finna något man gillar. Hela kvällen blir inte bortkastad för att man inte gillar verket.

Men som sagt det naturliga tilltalet, presentationen och att skapa möjliga ingångar, tala om för folk att de inte måste leta efter historien, om det inte finns någon... Vi har fått publiken att känna sig bekväm. Är man bara tio personer i salongen på en stor scen läggs det ett mycket stort "ansvar" på enskilde. Här är det en del av själva idén. Det borde naturligtvis alltid vara så – vi gör ju föreställningen för dem som är närvarande, inte för alla dem som inte kommit eller nåtts av budskapet. Så många gånger har vi träffat människor som fått sitt livs upplevelse. Vad spelar det då för roll att salongen inte varit full. Det finns något mystifierande i denna värld, att fulla salonger har ett egenvärde, skvallrar om kvalitet. Ibland önskar man nästan att man vore ensam och fick njuta i tystnad efter en stark upplevelse.

Den lilla publiken och den nära upplevelsen svarar också mot ett grundläggande behov som ligger i tiden – en naturlig reaktion på en värld där det mesta förvandlas till offentlighet.

– *Du kan ha kontakt med tusentals människor via nätet och facebook, sägs det.*
Knappast! Nära och betydelsefulla reaktioner kan man bara ha med ett fåtal männis-

kor. Strävan efter det unika ökar också, när You-tube filmer med ett knapptryck görs tillgängliga (och laddas ner) av miljontals besökare. En upplevelse i realtid, där man kan ta på dansarna, om nu inte överenskommelsen mellan scen och salong förbjöd det. Formatet klingar ärligare på något vis. Du vet dessutom att denna föreställning, anpassad just till detta rum, inte har upplevts av mer än max sextio personer, live och på nära håll. Vi söker kvalitet och djup snarare än yta och bekräftelse.

Vi gör i övrigt inte någon värdering i förhållande till t ex Operans scen och salong, konstaterar bara att formaten kräver olika medvetna val – uttrycken är lika giltiga, har olika kvaliteter.

RUMMET I RUMMET – KLONEN, DANS- OCH KONSTLIVET

Vi har vågat förändring, vågat tänka i oväntade riktningar, nya platser, nya rum ... Inga projekt är för evigheten. Vi drar oss till minnes Cabaret Voltaire, dadaisternas omtalade experiment på 1910-talet som bara existerade under ett halvår, men som är legendariskt och betydelsefullt. Tidsaspekten är ur denna synvinkel oväsentlig inom konsten.

Initiativet både med Originalet och Klonen har fått saker att hända, fungerat som katalysator. Även de som redan är i branschen, de andra scenerna har tvingats förhålla sig, reflektera och “anta utmaningen”. Projektet har inspirerat, bidragit till en vitalisering och nytänkande.

– *Framförallt kanske för att den så tydligt bryter mot allt som är lagom.*

Plötsligt ser man andra exempel, ser en rad initiativ som går i samma riktning, man placerar växthus, kuber och andra skapelser på scenen, byggen som innesluter både publik och aktörer. En rad scen- och konstprojekt omfattar intimiteten, den begränsade publiken, närvaron.

Vi är starkt medvetna om vår roll i detta – inte att vi har varit förebilder för allt – men vi har varit tidiga att förstå och tolka tidsandan och ge den ett formmässigt och konceptuellt uttryck.

Och trots alla praktiska och kulturpolitiska aspekter har det funnits en annan sida, en konceptuell dimension, det är spännande att tänka sig. Det finns en klar metanivå när man flyttar iväg inte bara dansen utan hela rummet. Man kan som åskådare inte bara förhålla sig till dansen som visas, eller kan man det? Man ger sig av till en udda plats, en gammal fabrikslokal – full med arbetsmarknadsaktiviteter på dagtid, eller tom, utkyld och övergiven. Är man inte där för att uppleva den lilla märkliga skapelsen, den vansinniga idén? Och man kan berätta för andra både om dansen och det märkliga rummet – konstverket ... kan du tänka dig, de har tagit med hela lokalen från Göteborg.

Det finns också en visionär aspekt som i de gamla exemplen med små byggnader. Vi har faktiskt under resans gång stött på andra som också haft liknande idéer och inspirerat skapat en liten teater. Advokaten Umberto Polazzo och hans vän arkitekten Guiseppe Tomassi har också byggt. Någonstans mellan Verona och Venedig har man i ett gammalt kloster på en anonym bygata, utan befolkningens vetskap, skapat en liten amfiteater, inte större än 24 kvadrat. Det är tomt, öde, bara duvorna huserar här, ingen scenkonst har ännu visats på den ovala teatern. Det är förtjusande i sin genomförda idé, man har inte haft någon annan önskan än att uppfylla "drömmen om teatern".

– En definition på arkitektur som tilltalar mig, säger Tomassi lyder: Arkitektur utgör den fasta scen på vilken alla mänskliga mellanhavanden utspelar sig. Detta i sin tur leder tanken till en teater och förutsätter att även livet betraktas som något som bör iscensättas för att kunna upplevas och tolkas meningsfullt.

– Att rita en teater är att möta arkitekturens arketyp, där idén om arkitekturen som en scen och teatern som en metafor för livet flyter samman.

Med vårt projekt hoppas vi att vi bidragit till att hålla diskussionen om vårt sätt att uppleva vår plats i tillvaron och historien levande, både fysiskt och mentalt. Klonen får fortsätta sin resa till nya platser och nya människor..

Fakta om Klonen

Stockholm

24kvadrat- Klonen, Moderna Dansteatern 10-13 november 2005

Amy Swanson, Paris, koreografi/dans: "La robe".

Fabrice Dugied, Paris, koreografi/dans: "Blue, Purple, Pink"

Fabrice Dugied, Paris, koreografi/dans, Amy Swanson, dans: "Nik"

Lee Kum-ah Nathansen, Göteborg, koreografi/dans: "Röd", "Kan Madigan så kan jag", "Spår".

Olof Persson, Göteborg, video: "Oxygen"

Malmö

Dansstationen 14-18 december 2005

Kathleen Quinlan-Zetterberg, Stockholm, koreografi/dans: "Charlie"

Isadora Duncan USA koreografi, Kathleen Quinlan-Zetterberg, dans: "Blessed spirits", "Narcissus", "Ave Maria", "Rose Petal"

Olof Persson, Göteborg, koreografi/dans: Sekvens 2, Sekvens 3, Sekvens 4

Harald Kreuzberg, Tyskland, video: Walpurgisnacht

Düsseldorf

24kvadrat - The Clone, Düsseldorf, Tyskland, 25-29 augusti 2006

2 olika program med västsvensk dans visades. Totalt 9 föreställningar

E=mc² Danskonst, Gun Lund, koreografi/dans: "Two foot"

Gun Lund koreografi, Torun Odlöw, Gunilla Jansson och Åsa Thegerström dans: "Skoreografier"

Gun Lund och Lars Persson, koreografi/teknik, Olof Persson dans: "Good vibrations".

Gungfly / Torun Odlöw, Gunilla Jansson och Åsa Thegerström, Göteborg, koreografi/dans: "Ektoderm"

Olof Persson Projects / Olof Persson koreografi/dans: "Sekvens 2", "Sekvens 4"

Art of Spectra / Ulriqa Fernqvist och Peter Svenzon, koreografi/dans: "Deoxiribos"

Bengtsfors / Dals Långed

Karls Gärde, 5-8 september 2007

Amy Swanson, Paris, koreografi/dans: "La robe"

Fabrice Dugied, Paris, koreografi/dans: "Blue, Purple, Pink"

Fabrice Dugied, Paris, koreografi/dans och Amy Swanson, dans: "Nik"

Lee Kum-ah Nathansen, Göteborg, koreografi/dans: "Röd", "Kan Madigan så kan jag" och "Att vara människa, vadå"

2-4 oktober 2007

Fine 5 / Renée Nõmmik och Tiina Ollesk, Tallin, koreografi/dans: "Two trains" och "Landscaping in progress"

Torbjörn Stenberg, Lund: koreografi/dans "Komposition 1-3".

11 oktober 2007

Gun Lund & Lars Persson, Göteborg, koreografi/radiokommunikationssystem: "Critical Mass", "Robo sapiens", "Good Vibrations", dans: Luisa Denward,

Olof Persson, Åsa Thegerström & Mette Wiik

Olof Persson, Göteborg, video: "Oxygen"

Tibro

Expo Tibro, 23-25 maj 2008

Sara Regina Fonseca, Bogotá, koreografi/dans: Cumbia-Kumbé

Maud Karlsson, Uppsala, "Through", "Mina bara fötter", "Amore"

Olof Persson, Göteborg, 2 videos: "Oxygen", "Give me Autonomy and feel free"

28-30 maj 2008

Iwona Olszowska, Krakow, koreografi/dans "Metamorfosis"

Niklas Laustiola, London-Stockholm, koreografi/dans: "Private dancer"

Jonas Örknér Göteborg, koreografi/dans: "Rebell...egentligen"

Ale

Pelarteatern, 4-6 mars 2009

Sara Regina Fonseca, Bogotà, koreografi/dans: "Cumbia Kumbé"

Maud Karlsson, Uppsala, koreografi/dans: "Through", "Mina bara fötter",
"Amore"

Olof Persson, Göteborg, 2 videos: "Oxygen", "Give me Autonomy and feel free"

25-27 mars, 2009

Gun Lund, Göteborg, koreografi, Luisa Denward och Olof Persson dans: Good
Vibrations"

Luisa Denward, Göteborg, koreografi/dans: "Väderleksrapporten"

Olof Persson, Göteborg, koreografi/dans: "Sekvens 3 och 4"

Manuel Quero, Düsseldorf, film: "The multifunctionality of women".

Kungälv

Konsthallen Mimers Hus, 18, 20, 21 april, 2009

Iwona Olzowska, Krakow, koreografi/dans: "About the Woman who has not existed"

Ami Skånberg Dahlstedt, Brännö, koreografi/dans/powerpointpresentation:
"Borlänge"

Gun Lund, Göteborg, koreografi/dans: "Vändpunkt"

13-16 maj 2009

Gerda König, Köln, koreografi/dans: "Solo för motoriserad rullstol"

Åsa Thegerström, Lindome, koreografi/dans: "Jag och mina citroner"

Lee Kum-ah Nathansen, Göteborg, koreografi/dans: "Röd" och "Homage"

Tjörn

Bygdegården i Rönnäng, 3-11 juli 2009

Ami Skånberg Dahlstedt, Brännö, Sverige, koreografi/dans: "Geisha"

Fabrice Dugied, Paris, Frankrike, koreografi/dans: "Fragments No 5"

Gun Lund, Göteborg, Sverige, koreografi/dans: "Vändpunkt"

Lee Kum-ah Nathansen, Göteborg, koreografi/dans: "Lotus"
 Fabrice Dugied, Paris, koreografi/dans: "Blue, Pink, Purple" och
 "Gray Memories"
 Ami Skånberg Dahlstedt, Brännö, koreografi/dans: "Tre japanska danser"
 Lee Kum-ah Nathansen, Göteborg, koreografi/dans: "Den lilla Lotusblomman"
 Galina Borissova, Sofia, koreografi/dans, Anna Persson Posti, dans: "There
 is still a lot to do in leotards"
 Åsa Thegerström, Lindome, koreografi/dans: "Jag och mina citroner"
 Fabrice Dugied, Paris, koreografi/dans: "Box one up"

Borås

Simonsland, 5-7 maj 2010

Gunilla Jansson, Göteborg, koreografi/dans: "Solo med mig själv"
 Olof Persson, Göteborg, koreografi/dans: "Sekvens 2 och 4", video: "Oxygen"
 Åsa Thegerström, Lindome, koreografi/dans: "Jag och mina citroner"

18-19 maj 2010

Mireille Leblanc, koreografi, Tommy Håkansson, dans: "Jag är ett vrak"

26-28 maj 2010

Nomodaco, Umeå, Tove Skeidsvoll, koreografi/dans: "Love//Hate!"
 Lina Lundin / Anna Ehnberg, koreografi/dans: "Tilt"
 Lina Lundin, Anna Ehnberg, Tove Skeidsvoll koreografi/dans: "Aurora alba - en
 norrländsk punksaga"
 Johannes Burström, video: "Poäng", Jens Choong och Petrus Sjövik, video.

Människorna bakom Klonen

Idé och program: Gun Lund och Lars Persson.

Konstruktion: Magnus Ekström, Fair Mate.

Producenter: Love Westman, Carl Turesson Bernehed, Johanna Book, Peter Rundkvist.

Ljus och scen: Madeleine Strandberg, Albin Olsson, Daniel Isaksson, Fredrik Ljungström.

Montering (utöver ovanstående) och medverkande artister: Anders Svensson, Jenny Persson, Torbjörn Sleiner, Stefan Johansson, Sara Henriksson, Robert Carlsson.

Chaufför: Janne Persson.

Fotografer: Olof Persson, Laila Östlund, Jenny Persson, Peter Rundkvist, Lars Persson, Madeleine Strandberg.

Citat från pressen

“I deras sätt att smidigt hantera de speciella förhållandena i det lilla scenrummet som leder till att de lyckas få scenens litenhet att försvinna eller kännas som en tillgång, upplever man de mogna artisterna rika erfarenhet.”

NUMMER 2005-11-10 LENA ANDRÉN

“Hallå där ... Lars Persson, konstnärlig ledare, som gör succé med Sveriges minsta dansscen “24kvadrat” med plats för 15 åskådare. Scenen finns i Göteborg och en kopia byggs nu på Dansstationen i Malmö

*– 15 i publiken. Då måste ni vara Sveriges enda dansteater som går för fulla hus?
– Det brukar vara fullt för jämnan, publiken får slåss om biljetterna. Det är ju ett unikt koncept att ha publiken så nära.*

*– Går det att sätta upp exempelvis Svansjön på 24kvadrat?
– Det har redan gjorts.*

*– Hur många har ni varit som mest på scen.
– Det har hänt att det varit nästan lika många medverkande som folk i salongen.*

METRO 2005-12-13 ANDRÉAS JELVEFORS

“Från tolv lådor till färdigt danshus”

“Det finns ju så många tomma industrilokaler och det kan diskuteras vad som skall göras med dem. Nu blir det dans.”

NYA WÄRMLANDSTIDNINGEN 2007-09-01 MARIA RYGAARD ERIKSSON

“Man leder in folk till något de inte förväntar sig döljs därinne, en del av de underbaraste händelserna sker ju ofta när man inte förväntar sig det. Det är hela idén.”

DALSLÄNNINGEN 2007-09-07 BRITT-MARIE ERLANDSSON

“ – Oh, home!

Dansaren och koreografen Amy Swanson har aldrig varit på Karls Gärde förut, visste inte tills helt nyligen att det finns en plats på jorden som heter Dals Långed. Men när hon kommer in i det lilla scenbygget i den nästan tomma industrilokalen är hon hemma.”

“Så var är dansarna? På Karls Gärde i Dals Långed eller vid havet i Göteborg?

– Jag känner igen scenen, jag vet hur jag skall sträcka ut en arm och röra mig. Samtidigt är jag medveten om det som finns utanför, säger Amy Swanson. Jag var mycket medveten om att vi var på en ö i Stockholm och nu är det den stora tomma ytan, skogarna. Men efter föreställningen, när man möter publiken här inne i utrymmet, då har man känslan av att vara i Göteborg.”

BOHUSLÄNNINGEN 2007-09-05 MARITA ADAMSSON

“Jag tror att man alltid kan ragga upp 15 personer till en föreställning med modern dans, säger Gun Lund”

PROVINSTIDNINGEN DALSLAND 2007-09-06 EVA TRANEFELDT

“Fine 5, Tiina Ollesk och Renée Nõmmik har varit i stan förr, men aldrig har de visat så brännande dans från det just pågående nuet som i stycket Landscape in progress..... Med långsamma rörelser mot en söndermalande ljudbild skildrar de två dansarna hur ett helt samhälle rister i grundvalarna. Obönhörligt koncentrerat.”

GÖTEBORGSPOSTEN 2007-09-28 LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

“Konceptet går tvärs emot alla föreställningar om att dansen ska ha stora scener”

SKARABORGS ALLEHANDA 2008-04-22 BÖRJE SAHLÉN

“Tibro är ju lika viktigt som andra delar av världen”

SKARABORGS ALLEHANDA 2008-05-29 BÖRJE SAHLÉN

“Sara Regina Fonseca visar kraftfull, vacker och tankeväckande dans. De inhemska rötterna från Colombia har genom århundraden blandats med spanskt och afrikanskt inflytande”

“Publiken kan se varenda muskel som rör sig på aktörerna, det är spänning för åskådarna och en utmaning för dansarna”

ALEKURIREN NR 9 VECKA 10 2009 JONAS ANDERSSON

“Det här är ett offentligt rum där det blir väldigt intimt och nära, exklusivt men inte alls exkluderande. För dansarna är det ett jättejobb att behålla sin professionalitet och scen-närvaro utan att bli för privata, menar Gun Lund. Hon anser att ett konstverk är det som skapas mellan utövaren och betraktaren, och att åskådaren därför spelar en viktig roll. Det gör att ingen föreställning blir den andra lik. Här blir det väldigt tydligt”

“Vi hoppas att vi med Klonen ska bryta en del fördomar om modern dans , säger Gun Lund.”

“Dans är ju ett bildskapande med levande kroppar, som kan uttrycka hela spektrat”

KUNGÄLVSPOSTEN 2009-04-21 KATARINA BERG

“Det oväntade hos en “annorlunda kropp” innebär en estetisk erfarenhet som tvingar oss att omdefiniera och reflektera över de klassiska skönhetsidealen inom danskonsten.”

“ Rakt framför oss, i 24kvadratkopian i konsthallen på Mimers hus, bryter hon ner alla invanda föreställningar. Blick stilla i sin rullstol, påsen med dropp, tiden som sakta rinner ut, dansar hon med ögonen, som griper tag i en på ett obarmhärtigt sätt.”

KUNGÄLVSPOSTEN 2009-05-19 KATARINA BERG

“Klonen får inte försumma sitt innehåll!”

GÖTEBORGS POSTEN 2009-07-07 LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

“Det kunde vara magiskt. Det kunde vara mäktigt. Men trassel på snöret gjorde att Lee plötsligt kände hur havet omslöt henne. Dansen fick en ordentlig paus när vi åskådare helt plötsligt såg blomman plaska i vatten. Lee tog sig en annan väg till scenen och genomförde dansen med lotusblommans budskap framför våra ögon; sanning, godhet och tolerans. Undertecknad vågar påstå att det sistnämnda var precis vad publiken hade gott om denna kväll när vi med leenden beundrade hennes avslutande dans; tolerans.”

ANNONS NYTT NR 7 2009 MAGDALENA ANDERSSON

“Varje liten ostadighet i kroppen syns direkt, säger Gunilla Jansson, Och är jag ofokuserad bara någon sekund märker publiken det i mitt ansikte. Jag måste vara extremt närvarande. Men det bli roligare att dansa.”

“Publik på armlängds avstånd ställer stora krav - det kan bli besvärande och pinsamt om det är få. Jag vet själv att är det bara två-tre när man sitter som publik tänker man “oj, jag kan inte gäspa, somna eller klia mig, jag måste vara skärpt. Publiken är inbjuden och delaktig, syns på ett annat sätt. Det ingår i konceptet.”

BORÅS TIDNING 2010-05-05 INGER MOLIN

“Den spastiska dansen som hör till är fascinerande och kan närmast beskrivas som en slags själslig exorcism. Boråsaren Tommy Håkansson är mycket övertygande i sin krävande roll. I sammanhanget är också den lilla och något klaustrofobiiska scenen i Simonsland lysande för den här typen av föreställning.”

BORÅS TIDNING 2010-05-19 VEDRANA SIVAC

Ögonblickets konst skriftserie #1

Redaktörer: Gun Lund, Lars Persson och Peter Rundkvist

Grafisk form: Lisa Sandström

Tryck: Billes Tryckeri

Papper: Munken Print White och Munken Lynx Rough

Göteborg 2011

15

15

